

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3911]-1

B. Lib. I. Sc. Examination - 2011

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - I

FOUNDATIONS OF LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

(New Course)

(Old : Library and Society)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions :

- (1) All questions are compulsory.*
- (2) All questions carry equal marks.*

Q.1) Trace History of Libraries in India.

OR

Q.1) Write detailed notes : **(Any Two)**

- (a) Philosophy of Librarianship
- (b) Library and Education
- (c) Library and Society
- (d) Reading Habits

Q.2) Explain Second Law of Library Science.

OR

Q.2) "Books are for use." Discuss.

Q.3) Write detailed notes : (Any Two)

- (a) School Library
- (b) University Library
- (c) Research Library
- (d) Open Access System

OR

Q.3) Write detailed notes : (Any Two)

- (a) Public Library
- (b) Special Library
- (c) College Library
- (d) National Library

Q.4) What are the salient features of Maharashtra State Public Libraries Act, 1967 ?

OR

Q.4) Write detailed notes : (Any Two)

- (a) Model Public Libraries Act
- (b) Lacunae in Maharashtra State Public Libraries Act, 1967
- (c) Library Cess
- (d) Copyright Act

Q.5) Explain concept and need of Library Co-operation.

OR

Q.5) Write detailed notes : (Any Two)

- (a) ILA
- (b) ALA
- (c) Resource Sharing in Libraries
- (d) Raja Ram Mohan Roy Library Foundation

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3911]-1

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1) भारतातील ग्रंथालयांच्या इतिहासाचा मागोवा घ्या.

किंवा

प्र.1) कोणत्याही दोहांवर सविस्तर टिपा लिहा :

- (अ) ग्रंथपालनाचे तत्त्वज्ञान
- (ब) ग्रंथालय आणि शिक्षण
- (क) ग्रंथालय आणि समाज
- (ड) वाचन सवयी

प्र.2) ग्रंथालयशास्त्राचे दुसरे सूत्र स्पष्ट करा.

किंवा

प्र.2) “ग्रंथ उपयोगासाठी आहेत.” चर्चा करा.

प्र.3) कोणत्याही दोहोंवर सविस्तर टिपा लिहा :

- (अ) शालेय ग्रंथालय
- (ब) विद्यापीठीय ग्रंथालय
- (क) संशोधन ग्रंथालय
- (ड) मुक्तद्वार पद्धती

किंवा

प्र.3) कोणत्याही दोहोंवर सविस्तर टिपा लिहा :

- (अ) सार्वजनिक ग्रंथालय
- (ब) विशेष ग्रंथालय
- (क) महाविद्यालय ग्रंथालय
- (ड) राष्ट्रीय ग्रंथालय

प्र.4) महाराष्ट्र राज्य सार्वजनिक ग्रंथालय कायदा, १९६७ची ठळक वैशिष्ट्ये कोणती ते लिहा.

किंवा

प्र.4) कोणत्याही दोहोंवर सविस्तर टिपा लिहा :

- (अ) आदर्श सार्वजनिक ग्रंथालय कायदा
- (ब) महाराष्ट्र राज्य सार्वजनिक ग्रंथालय कायदा, १९६७मधील उणीवा
- (क) ग्रंथालय कर (Library Cess)
- (ड) कॉपीराइट कायदा

प्र.5) ग्रंथालय सहकाराची संकल्पना आणि आवश्यकता स्पष्ट करा.

किंवा

प्र.5) कोणत्याही दोहोंवर सविस्तर टिपा लिहा :

- (अ) आय.एल.ए.
- (ब) ए.एल.ए.
- (क) ग्रंथालय साधनांचा सहकारी उपयोग
- (ड) राजा राम मोहन रॉय ग्रंथालय प्रतिष्ठान

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-101

B. Lib. I. Sc. (Semester - I) Examination - 2011

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

BL-101 : FOUNDATIONS OF LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Black figures to the right indicate full marks.

Q.1) Write answers in 50 words each : (Any Three) [15]

- (a) Explain Importance of Reading.
- (b) Explain Role of RRRLF.
- (c) Give Advantages of Extension Activities.
- (d) Explain Concept of Modern Library.
- (e) Give Importance of Public Relations.

Q.2) Write answer in 100 words : (Any One) [10]

- (a) Explain Relationship between Libraries and Culture.
- (b) Explain how Modern Libraries can act as an Agency of Mass Communication.

Q.3) Write answer in 300 words : (Any One) [15]

- (a) Explain Second Law of Library Science.
- (b) Explain Philosophy of Librarianship.

[3911]-101/1

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-101

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतीही तीन) [15]

- (अ) वाचनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- (ब) आर.आर.आर.एल.एफ.ची भूमिका स्पष्ट करा.
- (क) विस्तारित सेवांचे फायदे द्या.
- (ड) आधुनिक ग्रंथालये ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (इ) जनसंपर्काचे महत्त्व सांगा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [10]

- (अ) ग्रंथालये व संस्कृती यामधील संबंध स्पष्ट करा.
- (ब) आधुनिक ग्रंथालये ही जनसंप्रेषणाचे प्रतिनिधि म्हणून कशी कार्ये करतात ते स्पष्ट करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [15]

- (अ) ग्रंथालयशास्त्राचे दूसरे सूत्र स्पष्ट करा.
- (ब) ग्रंथपालनाचे तत्त्वज्ञान स्पष्ट करा.

[3911]-101/2

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-102

B. Lib. I. Sc. (Semester - I) Examination - 2011

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

BL-102 : LIBRARY ORGANISATION

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Write answers in 50 words each : (Any Three) [15]

- (a) State need for Book Selection.
- (b) What is GOC ? List its functions.
- (c) State advantages of Acquiring Periodicals Directly from Publishers.
- (d) State importance of various Book Labels.
- (e) What is meant by Approval System of Book Acquisition ?

Q.2) Write answer in 100 words : (Any One) [10]

- (a) Explain importance of various Columns in an Accession Register.
- (b) What is Stock Verification ? Describe any three Methods of Stock Verification.

Q.3) Write answer in 300 words : (Any One) [15]

- (a) Describe in detail the Browne Charging System.
- (b) Explain 'Demand Theory' of Book Selection.

[3911]-102/1

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-102

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतीही तीन) [15]

- (अ) ग्रंथ निवडीची आवश्यकता सांगा.
- (ब) जीओसी म्हणजे काय ? जीओसीची कार्ये नमूद करा.
- (क) थेट प्रकाशकांकडून नियतकालिके उपार्जित करण्याचे फायदे विशद करा.
- (ड) विविध ग्रंथ चिड्ड्यांचे महत्त्व सांगा.
- (इ) ग्रंथ उपार्जनाची अप्रोव्हल सिस्टिम म्हणजे काय ?

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [10]

- (अ) दाखलनोंद वहीतील विविध रकान्यांचे महत्त्व विशद करा.
- (ब) ग्रंथ मोजणी म्हणजे काय ? ग्रंथ मोजणीच्या कोणत्याही तीन पद्धतींचे वर्णन करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [15]

- (अ) ब्राऊन देवघेव पद्धतीचे सविस्तर वर्णन करा.
- (ब) ग्रंथ निवडीचा 'मागणीचा सिद्धांत' स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-103

B. Lib. I. Sc. (Semester - I) Examination - 2011

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

BL-103 : REFERENCE SERVICES

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

- (1) All questions are compulsory.*
- (2) Figures to the right indicate full marks.*

Q.1) Write answers in 50 words each : (Any Three) [15]

- (a) Mention Qualities of Reference Librarian.
- (b) State need of Reference Service.
- (c) Explain Concept of Referral Service.
- (d) Mention Reference Sources used to answer Ready Reference Questions.
- (e) Define Reference Service and state its types.

Q.2) Write answer in 100 words : (Any One) [10]

- (a) What is Reference Question ? Discuss in detail types of Reference Questions.
- (b) Describe Samuel Rothstein's Theory of Reference Service.

Q.3) Write answer in 300 words : (Any One) [15]

- (a) Explain technique of conducting Reference Interview.
- (b) Discuss Nature of Reference Service in a Public Library.

[3911]-103/1

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-103

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतीही तीन) [15]

- (अ) संदर्भ ग्रंथपालाचे गुण नमूद करा.
- (ब) संदर्भ सेवेची आवश्यकता सांगा.
- (क) रेफरल सेवा ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (ड) वस्तूनिष्ठ प्रश्नांची उत्तरे देण्यासाठी वापरण्यात येणारी संदर्भ साधने नमूद करा.
- (इ) संदर्भ सेवेची व्याख्या सांगून संदर्भ सेवेचे प्रकार नमूद करा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [10]

- (अ) संदर्भ प्रश्न म्हणजे काय ते सांगून संदर्भ प्रश्नांच्या प्रकारांची सखोल चर्चा करा.
- (ब) सॅम्युएल रॉथस्टिन यांच्या संदर्भ सेवेच्या सिद्धांताचे वर्णन करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [15]

- (अ) संदर्भ मुलाखत घेण्याचे तंत्र स्पष्ट करा.
- (ब) सार्वजनिक ग्रंथालयातील संदर्भ सेवेच्या स्वरूपाची चर्चा करा.

[3911]-103/2

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-104

B. Lib. I. Sc. (Semester - I) Examination - 2011

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

BL-104 : INFORMATION SCIENCE

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

- (1) All questions are compulsory.*
- (2) Figures to the right indicate full marks.*

Q.1) Write answers in 50 words each : (Any Three) [15]

- (a) State Need of Documentation.
- (b) Define Periodical and explain its importance.
- (c) State Features of Tertiary Information Sources.
- (d) Discuss Value of Internet as an Information Source.
- (e) Explain Nature of Patents and Standards.

Q.2) Write answer in 100 words : (Any One) [10]

- (a) Explain with examples nature and importance of Secondary Information Sources.
- (b) Discuss with examples various approaches to Information.

Q.3) Write answer in 300 words : (Any One) [15]

- (a) Explain with diagram the Information Transfer Chain.
- (b) Define Documentation and explain Nature of Documentation Work and Documentation Service.

[3911]-104/1

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-104

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतीही तीन) [15]

- (अ) प्रलेखनाची आवश्यकता विशद करा.
- (ब) नियतकालिकाची व्याख्या देऊन त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- (क) तृतीयक माहिती साधनांची वैशिष्ट्ये सांगा.
- (ड) माहिती साधन म्हणून इंटरनेटच्या उपयुक्ततेची चर्चा करा.
- (इ) पेटंट्स आणि प्रमाणकांचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [10]

- (अ) द्वितीयक माहिती साधनांचे स्वरूप आणि महत्त्व सोदाहरण स्पष्ट करा.
- (ब) माहितीचे विविध दृष्टीकोन उदाहरणांसह स्पष्ट करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर द्या : (कोणतेही एक) [15]

- (अ) माहिती हस्तांतराची शृंखला (Information Transfer Chain) आकृतीसह स्पष्ट करा.
- (ब) प्रलेखनाची व्याख्या देऊन प्रलेखन कार्य आणि प्रलेखन सेवांचे स्वरूप स्पष्ट करा.

[3911]-104/2

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-105

B. Lib. I. Sc. (Semester - I) Examination - 2011

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

BL-105 : KNOWLEDGE ORGANISATION - A (THEORY)

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

- (1) All questions are compulsory.*
- (2) Figures to the right indicate full marks.*

Q.1) Write answers in 50 words each : (Any Three) [15]

- (a) What is Basic Subject ?
- (b) State Functions of Notation.
- (c) Explain Compound Subject.
- (d) Compare Inductive Logic and Deductive Logic.
- (e) Explain Three Planes of Classification.

Q.2) Write answer in 100 words : (Any One) [10]

- (a) Point out differences between Knowledge Classification and Book Classification.
- (b) Explain with example different elements of a Call Number.

Q.3) Write answer in 300 words : (Any One) [15]

- (a) Describe different Modes of Formation of Subjects.
- (b) Explain Special Features of Book Classification.

[3911]-105/1

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-105

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतीही तीन)

[15]

- (अ) मूलभूल विषय म्हणजे काय ?
- (ब) चिन्हांकनाची कार्ये सांगा.
- (क) संयुक्त विषय म्हणजे काय ते स्पष्ट करा.
- (ड) आगम तर्कशास्त्र व निगम तर्कशास्त्र याची तुलना करा.
- (इ) वर्गीकरणाचे तीन स्तर कोणते ते स्पष्ट करा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक)

[10]

- (अ) ज्ञान वर्गीकरण व ग्रंथ वर्गीकरण यामधील फरक सांगा.
- (ब) मागणी अंकांचे निरनिराळे घटक उदाहरणांसह स्पष्ट करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक)

[15]

- (अ) विषय निर्मितीच्या विविध प्रकाराचे वर्णन करा.
- (ब) ग्रंथ वर्गीकरणाची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

[3911]-105/2

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-106

B. Lib. I. Sc. (Semester - I) Examination - 2011

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

BL-106 : DOCUMENT DESCRIPTION - A (THEORY)

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
 - (2) *Figures to the right indicate full marks.*
-
-

Q.1) Write answers in 50 words each : (Any Three) [15]

- (a) Define Corporate Author. State various types of Corporate Authors with examples.
- (b) Write a note on Filing of Entries.
- (c) State need of OPAC in a Library.
- (d) Explain importance of Introduction in a Book.
- (e) Describe Alphabetic Classed Catalogue.

Q.2) Write answer in 100 words : (Any One) [10]

- (a) What is meant by Added Entry ? Describe various types of Added Entries in a Classified Catalogue.
- (b) Discuss various problems faced by the Cataloguer in Cataloguing.

Q.3) Write answer in 300 words : (Any One) [15]

- (a) What is meant by Reading a Book Technically ? Describe in detail those parts of a book that are important from the Cataloguer's Point of View.
 - (b) What are the functions of a Library Catalogue ? Explain how they are fulfilled ?
-

[3911]-106/1

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-106

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतीही तीन) [15]

- (अ) समष्टि ग्रंथकाराची व्याख्या देऊन समष्टि ग्रंथकाराचे विविध प्रकार सोदाहरण द्या.
- (ब) नोंदीची रचना यावर टीप लिहा.
- (क) ओपॅकची ग्रंथालयात आवश्यकता सांगा.
- (ड) ग्रंथातील प्रस्तावनेचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- (इ) अनुवर्णीय वर्गीकृत (Alphabetic Classed) तालिकेचे वर्णन करा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [10]

- (अ) पूरक नोंदी म्हणजे काय ते सांगून वर्गीकृत तालिकेत करण्यात येणाऱ्या विविध प्रकारचा पूरक नोंदीचे वर्णन करा.
- (ब) तालिकीकरण करतांना तालिकाकाराला येणाऱ्या विविध अडचणींची चर्चा करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [15]

- (अ) ग्रंथाचे तांत्रिक वाचन म्हणजे काय ते सांगून तालिकाकाराच्या दृष्टीकोनातून उपयुक्त असणाऱ्या ग्रंथाच्या विविध भागांचे सविस्तर वर्णन करा.
- (ब) ग्रंथालय तालिकेची कार्ये सांगा. ग्रंथालय तालिका या कार्याची पूर्तता कशी करते ते स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-107

B. Lib. I. Sc. (Semester - I) Examination - 2011

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

BL-107 : INFORMATION TECHNOLOGY : BASICS (THEORY)

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

- (1) All questions are compulsory.*
- (2) Figures to the right indicate full marks.*

Q.1) Write answers in 50 words each : (Any Three) [15]

- (a) Explain Concept of Information Technology.
- (b) Differentiate between RAM and ROM.
- (c) What do you mean by Intranet ?
- (d) What are Application Softwares ? Name any four Application Softwares.
- (e) Write short note on LINUX.

Q.2) Answer in 100 words : (Any One) [10]

- (a) What is Library Network ? Explain different types of Library Networks with examples.
- (b) Explain different Generations of Computers.

Q.3) Answer in 300 words : (Any One) [15]

- (a) Describe in detail various Components of Information Technology.
- (b) Explain how Computers can be applied in various Sections of Libraries and Information Centres.

[3911]-107/1

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-107

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतीही तीन) [15]

- (अ) माहिती तंत्रज्ञानाचे संकल्पना स्पष्ट करा.
- (ब) रॅम आणि रॉममधील फरक सांगा.
- (क) इन्टरनेट म्हणजे काय ?
- (ड) ॲप्लिकेशन आज्ञावली म्हणजे काय ? कोणत्याही चार ॲप्लिकेशन आज्ञावलीची नावे सांगा.
- (इ) लिनिक्सवर थोडक्यात टीप लिहा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [10]

- (अ) ग्रंथालय जाळे म्हणजे काय ? ग्रंथालय जाळ्यांचे विविध प्रकार उदाहरणांसह स्पष्ट करा.
- (ब) संगणकाच्या विविध पिढ्या कोणत्या ते स्पष्ट करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [15]

- (अ) माहिती तंत्रज्ञानाच्या विविध घटकांचे सविस्तर वर्णन करा.
- (ब) ग्रंथालय व माहिती केंद्रातील वेगवेगळ्या विभागामध्ये संगणकाचे उपयोजन कसे करता येईल ते स्पष्ट करा.

[3911]-107/2

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-11

M. Lib. I. Sc. (Semester - I) Examination - 2011

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

ML-101 : INFORMATION, COMMUNICATION AND SOCIETY

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
- (2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1) Answer in 50 words each : (Any Three) [15]

- (a) Write a note on 'National Information Policy'.
- (b) Explain Need for Information.
- (c) State Barriers in 'Resource Sharing'.
- (d) Mention Characteristics of Knowledge Society.
- (e) Differentiate Data, Information and Knowledge.

Q.2) Answer in 100 words : (Any One) [10]

- (a) What is Information ? Describe its various characteristics and uses.
- (b) Define National Library. State functions of a National Library.

Q.3) Answer in 300 words : (Any One) [15]

- (a) What is Resource Sharing ? How it can be carried out in a University Library.
- (b) Explain changing role of Libraries and Information Centres in Knowledge Society.

[3911]-11/1

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-11

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतीही तीन) [15]

- (अ) 'राष्ट्रीय माहिती धोरण' यावर टीप लिहा.
- (ब) माहितीची आवश्यकता स्पष्ट करा.
- (क) 'साधनांचा सहकारी वापर' यातील अडथळे नमूद करा.
- (ड) ज्ञानाधिष्ठित समाजाची वैशिष्ट्ये सांगा.
- (इ) डेटा, माहिती आणि ज्ञान यातील फरक सांगा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [10]

- (अ) माहिती म्हणजे काय ते सांगून माहितीची वैशिष्ट्ये आणि उपयुक्ततेचे वर्णन करा.
- (ब) राष्ट्रीय ग्रंथालयाची व्याख्या सांगून त्याची कार्ये सांगा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [15]

- (अ) साधनांचा सहकारी वापर म्हणजे काय ते सांगून विद्यापीठातील ग्रंथालयात साधनांचा सहकारी वापर कसा करता येईल ते सांगा.
- (ब) ज्ञानाधिष्ठित समाजातील ग्रंथालय व माहिती केंद्राची बदलती भूमिका स्पष्ट करा.

[3911]-11/2

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3911]-12

M. Lib. I. Sc. (Semester - I) Examination - 2011

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

ML-102 : INTRODUCTION TO RESEARCH METHODOLOGY

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Answer in 50 words each : (Any Three) [15]

- (a) State and explain any two definitions of Research.
- (b) Explain Law of Single Variable.
- (c) List with correct titles any ten Information Sources useful for Research in Library and Information Science.
- (d) What is meant by Fundamental Research ?
- (e) Enumerate Steps in Research and state Features of Research Objectives.

Q.2) Answer in 100 words : (Any One) [10]

- (a) Explain in detail the Delphi Research Method.
- (b) Define Hypothesis and explain its types and sources.

Q.3) Answer in 300 words : (Any One)

[15]

- (a) Write a critical essay on current trends in Library and Information Science Research.
 - (b) Describe steps and features of Historical Research giving examples from Library and Information Science.
-

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3911]-12

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतीही तीन)

[15]

- (अ) संशोधनाच्या कोणत्याही दोन व्याख्या लिहा आणि त्या स्पष्ट करा.
- (ब) एक चललाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
- (क) ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र संशोधनासाठी उपयुक्त कोणत्याही दहा माहिती साधनांची अचूक नावे लिहा.
- (ड) मूलभूत संशोधन म्हणजे काय ?
- (इ) संशोधनातील टप्पे सांगून संशोधन उद्दिष्टांची वैशिष्ट्ये नमूद करा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक)

[10]

- (अ) डेलफी संशोधन पद्धती सविस्तरपणे स्पष्ट करा.
- (ब) गृहीतकाची व्याख्या देऊन त्याचे प्रकार आणि स्रोत विशद करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक)

[15]

- (अ) ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र संशोधनातील प्रचलित प्रवाहावर समीक्षात्मक निबंध लिहा.
- (ब) ऐतिहासिक संशोधक पद्धतीच्या पायऱ्यांचे ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्रातील उदाहरणांसह वर्णन करा.
-

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3911]-13

M. Lib. I. Sc. (Semester - I) Examination - 2011

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

ML-103 : INFORMATION RETRIEVAL

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

- (1) All questions are compulsory.*
- (2) Figures to the right indicate full marks.*

Q.1) Answer in 50 words each : (Any Three) [15]

- (a) Differentiate between Subject Headings List and Thesaurus.
- (b) Explain Concept of Vocabulary Control.
- (c) Distinguish between 'Recall' and 'Precision Ratio'.
- (d) State uses of Boolean Logic.
- (e) Describe in brief the types of Information Products.

Q.2) Answer in 100 words : (Any One) [10]

- (a) Discuss with examples various Search Strategies.
- (b) What is Marketing ? Describe ways and means of Marketing of Information Products.

Q.3) Answer in 300 words : (Any One)

[15]

- (a) State functions of Thesaurus and describe steps in its construction.
 - (b) Mention need of Evaluation of Information Retrieval and describe criteria used for evaluating an Information Retrieval System.
-

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3911]-13

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतीही तीन) [15]

- (अ) विषय शीर्षक यादी आणि थिसॉरस यांच्यातला फरक स्पष्ट करा.
- (ब) संज्ञा नियंत्रणाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- (क) रिकॉल आणि प्रिसिशन यांच्यातला फरक सांगा.
- (ड) बुलियन लॉजिकचे उपयोग सांगा.
- (इ) माहिती साधनांचे (Information Products) थोडक्यात वर्णन करा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [10]

- (अ) विविध शोध व्यूहरचनांची सोदाहरण चर्चा करा.
- (ब) विपणन म्हणजे काय ते सांगून माहिती साधनांच्या (Information Products) विपणनाकरिता उपयोगात येणाऱ्या मार्गांचे वर्णन करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक)

[15]

- (अ) थिसॉरसची कार्ये सांगून थिसॉरस तयार करण्यातील पायऱ्यांचे वर्णन करा.
- (ब) माहिती प्रतिप्राप्ती पद्धतीच्या मूल्यमापनाची आवश्यकता सांगून माहिती प्रतिप्राप्ती पद्धतीच्या मूल्यमापनासाठी उपयोगात येणाऱ्या निकषांचे वर्णन करा.
-

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-14

M. Lib. I. Sc. (Semester - I) Examination - 2011

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

**ML-104 : MANAGEMENT OF LIBRARIES AND
INFORMATION CENTRES - A (THEORY)**

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Answer in 50 words each : (Any Three) [15]

- (a) State Need of Planning in a Library.
- (b) Describe any two Management Principles of Urquhart.
- (c) Write a note on Library Building.
- (d) How will you measure Performance of the Staff ?
- (e) What is MBO ?

Q.2) Answer in 100 words : (Any One) [10]

- (a) What is Staffing ? Explain importance and types of various Tests in Recruitment of Staff.
- (b) Write a brief note on the UGC's Financial Contribution for the Development of Academic Library.

Q.3) Answer in 300 words : (Any One) [15]

- (a) Discuss in detail various Management Thoughts.
- (b) What are different methods of Budgeting ? Describe in detail any one method of Budgeting.

[3911]-14/1

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-14

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील ठळक अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतीही तीन) [15]

- (अ) ग्रंथालय नियोजनाची आवश्यकता सांगा.
- (ब) अर्कहर्टनी सांगितलेली कोणत्याही दोन व्यवस्थापन तत्वांचे वर्णन करा.
- (क) ग्रंथालय इमारतीवर टीप लिहा.
- (ड) सेवकांच्या कार्यक्षमतेचे मोजमाप कसे कराल ?
- (इ) एमबीओ म्हणजे काय ?

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [10]

- (अ) स्टाफिंग म्हणजे काय ते सांगून सेवक भरती प्रक्रियेत घेण्यात येणाऱ्या विविध क्षमता चाचण्यांचे (Test) महत्त्व आणि प्रकार विशद करा.
- (ब) शैक्षणिक ग्रंथालयाच्या विकासाकरिता युजीसीने दिलेल्या आर्थिक योगदानावर टीप लिहा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [15]

- (अ) विविध व्यवस्थापकीय विचारांची सविस्तर चर्चा करा.
- (ब) अंदाजपत्रके तयार करण्याच्या विविध प्रकार कोणते ते सांगून अंदाजपत्रक तयार करण्याच्या एका पद्धतीचे सविस्तर वर्णन करा.

[3911]-14/2

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-15

M. Lib. I. Sc. (Semester - I) Examination - 2011

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

ML-105 : INFORMATION TECHNOLOGY : BASICS (THEORY)

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Answer in 50 words each : (Any Three) [15]

- (a) State differences between Bounded and Unbounded Media of Communication.
- (b) Write a note on Search Engine.
- (c) Explain importance of Network Interface Card.
- (d) Mention advantages of Instant Messaging in Libraries and Information Centres.
- (e) State Need for Internet Security.

Q.2) Answer in 100 words : (Any One) [10]

- (a) Describe features of Fiber Optic and state its advantages.
- (b) Explain in detail Network-based Various Information Services.

Q.3) Answer in 300 words : (Any One) [15]

- (a) Define Telecommunication Technology and describe in detail its various components.
- (b) Discuss how Blogs can be useful in Libraries and Information Centres ?

[3911]-15/1

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-15

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतीही तीन) [15]

- (अ) बंधिस्त (Bounded) व मुक्त (Unbounded) संप्रेषणाच्या माध्यामांमधील फरक सांगा.
- (ब) सर्च इंजिनवर टीप लिहा.
- (क) नेटवर्क इंटरफेस कार्डाचे महत्त्व सांगा.
- (ड) ग्रंथालय व माहिती केंद्रामध्ये इनस्टंट मॅसेजिंगचे फायदे नमूद करा.
- (इ) इंटरनेट सुरक्षतेची आवश्यकता सांगा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [10]

- (अ) फायबर ऑप्टिकच्या वैशिष्ट्यांचे वर्णन करून त्याचे फायदे नमूद करा.
- (ब) नेटवर्क आधारित विविध माहिती सेवांची सखोल चर्चा करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [15]

- (अ) दूरसंप्रेषण तंत्रज्ञानाची व्याख्या देऊन त्याच्या विविध घटकांचे सविस्तरपणे वर्णन करा.
- (ब) ग्रंथालय व माहिती केंद्रामध्ये ब्लॉग्स कसे उपयुक्त ठरतील याची चर्चा करा.

[3911]-15/2

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-16

M. Lib. I. Sc. (Semester - I) Examination - 2011

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

ML - 106 : LIBRARY AND USERS

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Answer in 50 words each : (Any Three) [15]

- (a) Differentiate between Information Need and Demand.
- (b) Define Information Literacy.
- (c) Write a note on Proforma Method.
- (d) Differentiate between Use Study and User Studies.
- (e) Explain Cox and Hall Model of Information Seeking.

Q.2) Answer in 100 words : (Any One) [10]

- (a) Describe in detail how Information Literacy Programme can be carried out in a Library ?
- (b) Write a note on Information Seeking Behaviour.

Q.3) Answer in 300 words : (Any One) [15]

- (a) Explain in detail User Approaches to Information.
- (b) Describe in detail various techniques of User's Survey.

[3911]-16/1

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-16

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतीही तीन) [15]

- (अ) माहितीची गरज आणि मागणीमधील फरक सांगा.
- (ब) माहिती साक्षरतेची व्याख्या द्या.
- (क) प्रोफॉर्मा पद्धतीवर टीप लिहा.
- (ड) युज स्टडी आणि युजर स्टडीमधील फरक सांगा.
- (इ) कॉन्स आणि हॉल यांचे माहिती शोध मॉडेल स्पष्ट करा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [10]

- (अ) माहिती साक्षरता कार्यक्रम ग्रंथालयात कसा राबवता येईल याचे सविस्तरपणे वर्णन करा.
- (ब) माहिती शोधाच्या वर्तनावर टीप लिहा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [15]

- (अ) उपभोक्त्याचे माहितीविषयक दृष्टीकोन सविस्तरपणे स्पष्ट करा.
- (ब) वाचक सर्वेक्षणाच्या विविध तंत्राचे सविस्तर वर्णन करा.

[3911]-16/2

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 3

[3911]-2

B. Lib. I. Sc. Examination - 2011

PAPER - II

MANAGEMENT OF LIBRARIES AND
INFORMATION CENTERS / INSTITUTIONS

(Revised Course)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
 - (2) *Black figures to the right indicate full marks.*
-
-

Q.1) Answer in 20 words each : (Any Ten)

[20]

- (1) Define the term Management.
- (2) Give full form of POSDCORB.
- (3) Who invented Browne Charging System and when ?
- (4) Name four Enemies of Books.
- (5) What is a Broken Order ?
- (6) Who devised Three Card System of Recording Periodicals ?
- (7) What are the Methods of Financial Estimation ?
- (8) Name any four Book Selection Tools.
- (9) Define Accession Register.
- (10) Give two uses of Shelf List.
- (11) The Role of Librarian in a Library Committee is that of _____.

(12) Maslow's Theory of Motivation is based on _____.

- (a) Performance Theory
- (b) Need Theory
- (c) Hygiene Theory
- (d) Dissatisfiers

(13) Match the following :

'A'

'B'

(a) Demand Theory	(i) Henri Fayol
(b) Right book to the Right Reader at the Right Time	(ii) Drury
(c) Hygiene Theory	(iii) McColvin
(d) Espirit de Corps	(iv) Herzberg

Answers :

(A) (a) - (i)	(b) - (ii)	(c) - (iii)	(d) - (iv)
(B) (a) - (iii)	(b) - (ii)	(c) - (iv)	(d) - (i)
(C) (a) - (iii)	(b) - (ii)	(c) - (i)	(d) - (iv)
(D) (a) - (iv)	(b) - (iii)	(c) - (ii)	(d) - (i)

Q.2) Answer in 50 words each : (Any Four)

[20]

- (a) State functions of GOC.
- (b) What are the purposes of Accessioning ?
- (c) Mention qualities of Good Charging System.
- (d) State functions of Shelving Staff.
- (e) Who are the Enemies of Books ?
- (f) State advantages of Open Access System.

Q.3) Answer in 150 words each : **(Any Three)** **[30]**

- (a) Describe items to be included in an Annual Report of a Library.
- (b) Explain Maslow's Theory of Motivation.
- (c) Discuss functions of Management.
- (d) Explain any one method of Stock Verification.
- (e) Explain types of Library Committees.

Q.4) Answer in 300 words each : **(Any Two)** **[30]**

- (a) Describe various processes that a book has to undergo from its acquisition till it reaches in the hands of the Reader.
 - (b) Describe in detail the Network Charging System stating its advantages and disadvantages.
 - (c) Explain Demand Theory of Book Selection.
 - (d) Discuss Principles of Management.
-

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 3

[3911]-2

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील ठळक अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी २० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही दहा)

[20]

- (1) व्यवस्थापन या संज्ञेची व्याख्या द्या.
- (2) POSDCORBचे पूर्ण रूप द्या.
- (3) ब्राऊन देवघेव पद्धतीचा कोणी आणि केंव्हा शोध लावला ?
- (4) ग्रंथाच्या चार शत्रूंची नावे सांगा.
- (5) भग्न क्रम म्हणजे काय ?
- (6) नियतकालिके नोंदविण्याची त्रिपत्र पद्धती कोणी विकसित केली ?
- (7) आर्थिक गरजा मोजण्याच्या पद्धती कोणत्या ?
- (8) ग्रंथ निवडीची कोणतीही चार साधने सांगा.
- (9) दाखलनोंद वहीची व्याख्या द्या.
- (10) स्थान यादीचे दोन उपयोग सांगा.
- (11) ग्रंथपाल ग्रंथालय समितीमध्ये _____ ची भूमिका निभावतो.

(12) मास्लोचा प्रेरणा सिद्धांत _____ वर आधारित आहे.

- (i) कार्यक्षमता सिद्धांत
- (ii) गरजेचा सिद्धांत
- (iii) आरोग्य सिद्धांत
- (iv) असमाधान

(13) जोड्या जुळवा :

‘अ’

‘ब’

(अ) मागणीचा सिद्धांत	(i) हेन्री फेयॉल
(ब) योग्य वाचकास, योग्य वेळी, योग्य ग्रंथ	(ii) डुरे
(क) आरोग्य सिद्धांत	(iii) मॅककोलव्हीन
(ड) इस्पीरीट डी कॉरप्स	(iv) हर्डबर्ग

उत्तरे :

(अ) (अ) - (i)	(ब) - (ii)	(क) - (iii)	(ड) - (iv)
(ब) (अ) - (iii)	(ब) - (ii)	(क) - (iv)	(ड) - (i)
(क) (अ) - (iii)	(ब) - (ii)	(क) - (i)	(ड) - (iv)
(ड) (अ) - (iv)	(ब) - (iii)	(क) - (ii)	(ड) - (i)

प्र.2) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही चार)

[20]

- (अ) जी.ओ.सी.ची कार्ये नमूद करा.
- (ब) दाखलनोंदी करणाचे उद्देश काय आहेत ?
- (क) चांगल्या ग्रंथ देवघेव पद्धतीचे गुण नमूद करा.
- (ड) ग्रंथ कपाटावर लावणाऱ्या सेवकांची (Shelving Staff) कार्ये सांगा.
- (इ) ग्रंथांचे शत्रू कोण आहेत ?
- (फ) मुक्तद्वार पद्धतीचे फायदे सांगा.

प्र.3) प्रत्येकी १५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही तीन)

[30]

- (अ) ग्रंथालयाच्या वार्षिक अहवालामध्ये समाविष्ट करावयाच्या घटकांचे वर्णन करा.
- (ब) मासलोचा प्रेरणा सिद्धांत स्पष्ट करा.
- (क) व्यवस्थापनाच्या कार्याची चर्चा करा.
- (ड) ग्रंथ पडताळणीची कोणतीही एक पद्धत विशद करा.
- (इ) ग्रंथालय समितीचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.4) प्रत्येकी ३०० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही दोन)

[30]

- (अ) ग्रंथ ग्रंथालयात दाखल झाल्यापासून वाचकाच्या हातात पडेपर्यंत त्यावर कराव्या लागणाऱ्या सोपस्कारांचे वर्णन करा.
 - (ब) नेवार्क देवघेव पद्धतीचे गुणदोषासह सविस्तर वर्णन करा.
 - (क) ग्रंथ निवडीचा मागणीचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
 - (ड) व्यवस्थापनाच्या तत्त्वांची चर्चा करा.
-

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3911]-2

B. Lib. I. Sc. Examination - 2011

PAPER - II

LIBRARY MANAGEMENT

(Old Course)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
 - (2) *All questions carry equal marks.*
-
-

Q.1) Describe various processes through which a new book passes from the time it is received in the Library till it reaches the hands of the Reader.

OR

Q.1) State Methods of Acquisition of Periodicals and explain advantages of Acquiring Periodicals through Agents.

Q.2) Describe in detail 'Network Charging System'.

OR

Q.2) Explain Purpose of Stock Verification in a Library. Recommend a suitable system for Stock Verification in a Public Library. Justify your choice.

Q.3) What is a Library Budget ? Which points should be considered while preparing a Library Budget ?

OR

Q.3) What is the importance of an Annual Report ? State in brief the items to be included in an Annual Report of a Library.

Q.4) What is meant by 'Public Relations' ? State its need in a Library.

OR

Q.4) Define Management and discuss in detail Principles of Management.

Q.5) Enumerate Ten Book Selection Tools and describe in detail any three of them.

OR

Q.5) Explain principle involved in the motto 'Right Book to the Right Reader at the Right Time'.

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3911]-2

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1) ग्रंथालयात येणारा नवीन ग्रंथ वाचकांना उपलब्ध करून देण्यापूर्वी त्यावर कराव्या लागणाऱ्या विविध सोपस्कारांचे वर्णन करा.

किंवा

प्र.1) नियतकालिके उपार्जित करण्याच्या पद्धती नमूद करा. एजंटमार्फत नियतकालिके उपार्जित करण्याचे फायदे स्पष्ट करा.

प्र.2) नेवार्क देवघेव पद्धतीचे सविस्तर वर्णन करा.

किंवा

प्र.2) ग्रंथालयातील ग्रंथ पडताळणीचे हेतू स्पष्ट करा. सार्वजनिक ग्रंथालयातील ग्रंथ पडताळणीसाठी योग्य पद्धती सूचवा व सूचनेचे समर्थन करा.

प्र.3) ग्रंथालयाचे अंदाजपत्रक म्हणजे काय ? ग्रंथालयाचे अंदाजपत्रक तयार करताना कोणकोणत्या बाबी विचारात घ्याव्यात ?

किंवा

प्र.3) वार्षिक अहवालाचे महत्त्व सांगून ग्रंथालयाच्या वार्षिक अहवालामध्ये कोणकोणत्या बाबींचा समावेश असावा ते थोडक्यात सांगा.

प्र.4) जनसंपर्क म्हणजे काय ? जनसंपर्काची ग्रंथालयातील आवश्यकता स्पष्ट करा.

किंवा

प्र.4) 'व्यवस्थापन' या संज्ञेची व्याख्या देवून व्यवस्थापनाच्या तत्त्वांची सविस्तर चर्चा करा.

प्र.5) ग्रंथ निवडीच्या दहा साधनांची नावे सांगून त्यापैकी तीन साधनांचे सविस्तर वर्णन करा.

किंवा

प्र.5) 'योग्य वाचकास, योग्य वेळेस, योग्य ग्रंथ' या बोधवाक्यातून सूचित होणारा सिद्धान्त स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-201

B. Lib. I. Sc. (Semester - II) Examination - 2011

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

BL-201 : LIBRARY SYSTEM

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Write answers in 50 words each : (Any Three) [15]

- (a) State Functions of a Special Libraries.
- (b) State Objectives of School Libraries.
- (c) Explain Copyright Act.
- (d) What is Resource Sharing ?
- (e) State Activities of R.R.R.L.F.

Q.2) Write answer in 100 words : (Any One) [10]

- (a) Explain salient features of Maharashtra State Public Libraries Act, 1967.
- (b) Explain Principles of Library Legislation.

Q.3) Write answer in 300 words : (Any One) [15]

- (a) Explain various Forms of Resource Sharing.
- (b) Explain role of I.L.A. in Development of Librarianship in India.

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-201

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतीही तीन) [15]

- (अ) विशेष ग्रंथालयांची कार्ये नमूद करा.
- (ब) शालेय ग्रंथालयांची ध्येये विशद करा.
- (क) कॉपीराइट कायदा स्पष्ट करा.
- (ड) साधनांची वाटणी म्हणजे काय ?
- (इ) आर.आर.आर.एल.एफ.ची कार्ये नमूद करा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [10]

- (अ) महाराष्ट्र राज्य सार्वजनिक ग्रंथालय कायदा, १९६७ची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (ब) ग्रंथालय कायद्याची तत्त्वे स्पष्ट करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [15]

- (अ) साधनांच्या वाटणीची निरनिराळी स्वरूपे स्पष्ट करा.
- (ब) भारतीय ग्रंथपालनाच्या विकासातील आय.एल.ए.ची भूमिका स्पष्ट करा.

[3911]-201/2

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-202

B. Lib. I. Sc. (Semester - II) Examination - 2011

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

BL-202 : LIBRARY MANAGEMENT

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
- (2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1) Write answers in 50 words each : **(Any Three)** **[15]**

- (a) Explain Concept of Scientific Management.
- (b) State Functions of Library Committee.
- (c) Write a note on Library Statistics.
- (d) State need for Library Rules.
- (e) What do you mean by Human Resource Management ?

Q.2) Write answer in 100 words : **(Any One)** **[10]**

- (a) State various types of Budgets and describe Zero-based Budgeting.
- (b) Explain need for Rules and Regulations in a Library. Prepare Rules and Regulations for a Newly Established Library.

Q.3) Write answer in 300 words : **(Any One)** **[15]**

- (a) Discuss in detail the Management Principles given by Henry Fayol.
- (b) Define Book Binding and explain various Methods of Binding Books.

[3911]-202/1

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-202

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतीही तीन) [15]

- (अ) शास्त्रीय व्यवस्थापनाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- (ब) ग्रंथालय समितीची कार्ये सांगा.
- (क) ग्रंथालय आकडेवारीवर टीप लिहा.
- (ड) ग्रंथालय नियमांची आवश्यकता सांगा.
- (इ) मानवी साधन-संपत्ती व्यवस्थापन म्हणजे काय ?

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [10]

- (अ) अर्थसंकल्पाचे विविध प्रकार सांगून शून्यधारित अर्थसंकल्पाचे वर्णन करा.
- (ब) ग्रंथालय नियमांची आवश्यकता सांगून नवीन स्थापन झालेल्या ग्रंथालयासाठी नियमावली तयार करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [15]

- (अ) हेन्री फेयॉलने सांगितलेल्या व्यवस्थापन तत्वांची सखोल चर्चा करा.
- (ब) ग्रंथ बांधणीची व्याख्या सांगून ग्रंथ बांधणीचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

[3911]-202/2

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-203

B. Lib. I. Sc. (Semester - II) Examination - 2011

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

BL-203 : REFERENCE SOURCES

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
- (2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1) Write answers in 50 words each : (Any Three) [15]

- (a) Explain Concept of Bibliographic Control.
- (b) Write note on Encyclopedia.
- (c) Explain with examples any five types of Dictionaries.
- (d) State any five differences between General Book and Reference Book.
- (e) Explain Concept of User Education.

Q.2) Answer in 100 words : (Any One) [10]

- (a) Write a detailed note on Indian National Bibliography.
- (b) Explain characteristics of Electronic Reference Sources.

Q.3) Answer in 300 words : (Any One) [15]

- (a) State need for Evaluation of Reference Sources and explain criteria for Evaluation of Encyclopedias.
- (b) Define Bibliography and describe its various types with examples.

[3911]-203/1

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-203

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही तीन) [15]

- (अ) सूचीय नियंत्रणाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- (ब) ज्ञानकोशावर टीप लिहा.
- (क) शब्दकोशाचे कोणतेही पाच प्रकार उदाहरणांसह स्पष्ट करा.
- (ड) सामान्य ग्रंथ आणि संदर्भ ग्रंथ यातील कोणतेही पाच फरक स्पष्ट करा.
- (इ) उपभोक्ता प्रशिक्षणाची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [10]

- (अ) भारतीय राष्ट्रीय ग्रंथसूचीवर सविस्तर टीप लिहा.
- (ब) इलेक्ट्रॉनिक संदर्भ साधनांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [15]

- (अ) संदर्भ साधनांच्या मूल्यमापनाची आवश्यकता सांगून विश्वकोशाच्या मूल्यमापनाचे निकष स्पष्ट करा.
- (ब) ग्रंथसूचीची व्याख्या देऊन तीच्या विविध प्रकारांचे सोदाहरण वर्णन करा.

[3911]-203/2

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-204

B. Lib. I. Sc. (Semester - II) Examination - 2011

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

BL-204 : DOCUMENTATION TECHNIQUES AND SERVICES

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
 - (2) *Figures to the right indicate full marks.*
-
-

Q.1) Write answers in 50 words each : (Any Three) [15]

- (a) State Need of Translation Services in Modern Days.
- (b) What is the need for Vocabulary Control in Indexing ?
- (c) Explain Features of Good Abstract.
- (d) Enumerate Information Services offered by Lexis-Nexis.
- (e) Explain meaning of 'Information Storage and Retrieval'.

Q.2) Write answer in 100 words : (Any One) [10]

- (a) Discuss functions and services of AGRIS.
- (b) Describe different ways of Providing CAS.

Q.3) Write answer in 300 words : (Any One) [15]

- (a) Write a detailed note on BARC.
 - (b) Write features of Keyword Indexing with suitable examples.
-

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-204

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतीही तीन) [15]

- (अ) आधुनिक काळात अनुवाद सेवेची गरज विशद करा.
- (ब) निर्देशनात संज्ञा नियंत्रणाची आवश्यकता काय ?
- (क) चांगल्या साराची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (ड) 'लेक्सिस-नेक्सिस' (Lexis-Nexis) द्वारा दिल्या जाणाऱ्या सेवा नमूद करा.
- (इ) माहिती संग्रहण व प्रतिप्राप्तीचा अर्थ स्पष्ट करा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [10]

- (अ) 'अॅग्रिस' (AGRIS)ची कार्ये व सेवा यांची चर्चा करा.
- (ब) प्रचलित जागरूकता सेवा देण्याच्या विविध मार्गांचे वर्णन करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [15]

- (अ) बार्कवर (BARC) सविस्तर टीप लिहा.
- (ब) किवर्ड निर्देशन पद्धतीची वैशिष्ट्ये सुयोग्य उदाहरणांसह लिहा.

[3911]-204/2

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-205

B. Lib. I. Sc. (Semester - II) Examination - 2011

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

BL-205 : KNOWLEDGE ORGANISATION – B (THEORY)

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Write answers in 50 words each : (Any Three) [15]

- (a) Write a note on Alphabetical Device.
- (b) Explain Phoenix Schedules.
- (c) Explain Fundamental Category 'Personality'.
- (d) Write a note on Common Auxiliaries in UDC.
- (e) Explain Canons for Notation.

Q.2) Write answer in 100 words : (Any One) [10]

- (a) Write a detailed note on Principles of Facet Sequence.
- (b) Explain Five Fundamental Categories in Colon Classification.

Q.3) Write answer in 300 words : (Any One) [15]

- (a) Explain with examples the use of Seven Tables in D.D.C.
- (b) Explain relation between Classification and Indexing.

[3911]-205/1

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-205

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही तीन) [15]

- (अ) अनुवर्ण युक्ति (Alphabetical Device) यावर टीप लिहा.
- (ब) फिनिक्स सारण्या (Phoenix Schedules) स्पष्ट करा.
- (क) मूलभूत पैलू 'व्यक्तित्व' स्पष्ट करा.
- (ड) यु.डी.सी.मधील सामान्य तक्त्यांवर टीप लिहा.
- (इ) चिन्हांकनाचे सूत्रे स्पष्ट करा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [10]

- (अ) पैलू क्रमाच्या तत्त्वांवर (Principles of Facet Sequence) सविस्तर टीप लिहा.
- (ब) कोलन वर्गीकरण पद्धतीतील पाच मूलभूत घटक स्पष्ट करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [15]

- (अ) दशांश वर्गीकरण पद्धतीतील सात सारण्यांचा वापर उदाहरणांसह स्पष्ट करा.
- (ब) वर्गीकरण व निर्देशन यातील संबंध स्पष्ट करा.

[3911]-205/2

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-206

B. Lib. I. Sc. (Semester - II) Examination - 2011

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

BL-205 : DOCUMENT DESCRIPTION - B (THEORY)

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Write answers in 50 words each : (Any Three) [15]

- (a) Explain Treatment of AACR-2 given for Cataloguing of Pseudonymous Work.
- (b) What is meant by Centralised and Co-operative Cataloguing ?
- (c) State Need of Subject Cataloguing.
- (d) Write a note on ISO-2709.
- (e) Explain Canon of Ascertainability.

Q.2) Write answer in 100 words : (Any One) [10]

- (a) Describe salient features of Sear's List of Subject Headings.
- (b) What is MARC-21 ? Describe in detail the Elements of MARC-21.

Q.3) Write answer in 300 words : (Any One) [15]

- (a) Describe in detail any three Normative Principles of Cataloguing.
- (b) What are Subject Headings ? Describe in detail any one of the Standard Methods of deriving Subject Headings.

[3911]-206/1

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-206

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतीही तीन) [15]

- (अ) ए.ए.सी.आर.-२ नुसार लेखकाच्या टोपणानावाखाली प्रसिद्ध झालेल्या ग्रंथांचे तालिकीकरण कसे करतात ते विशद करा.
- (ब) केंद्रीय आणि सहकारी तालिकीकरण म्हणजे काय ?
- (क) विषय तालिकीकरणाची आवश्यकता सांगा.
- (ड) आय.एस.ओ.-२७०९ वर टीप लिहा.
- (इ) अनिश्चयतेचे सूत्र (Canon of Ascertainability) स्पष्ट करा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [10]

- (अ) सीअर्स विषय शीर्षके यादीच्या ठळक वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.
- (ब) मार्क-२१ म्हणजे काय ते सांगून त्याच्या घटकांचे सविस्तर वर्णन करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [15]

- (अ) तालिकीकरणातील कोणत्याही तीन नॉरमेटिक् प्रिन्सिपल्सचे वर्णन करा.
- (ब) विषय शीर्षके म्हणजे काय ते सांगून विषय शीर्षके मिळविण्याच्या कोणत्याही एका प्रमाणित पद्धतीचे वर्णन सविस्तर करा.

[3911]-206/2

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-21

M. Lib. I. Sc. (Semester - II) Examination - 2011

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

**ML-201 : LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE EDUCATION
(June 2008 Pattern)**

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

- (1) All questions are compulsory.*
- (2) Figures to the right indicate full marks.*

Q.1) Answer in 50 words each : (Any Three) [15]

- (a) What is meant by Knowledge Management ?
- (b) Mention objectives of Post-graduate Course of Library and Information Science.
- (c) Explain importance of IPR.
- (d) Write a note on Curriculum.
- (e) What is meant by Professional Ethics ?

Q.2) Answer in 100 words : (Any One) [10]

- (a) Write a note on Information Management.
- (b) Discuss in detail the current trends in Library and Information Science Education.

Q.3) Answer in 300 words : (Any One) [15]

- (a) Mention various Evaluation Methods used in Library Science Education and discuss their advantages and limitations.
- (b) What is Professionalism ? Describe in detail the Attributes of a Profession.

[3911]-21/1

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-21

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही तीन) [15]

- (अ) ज्ञान व्यवस्थापन म्हणजे काय ?
- (ब) ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र शिक्षणातील पदव्युत्तर अभ्यासक्रमाचे उद्दिष्टे नमूद करा.
- (क) आय.पी.आर.चे महत्त्व विशद करा.
- (ड) अभ्यासक्रमावर टीप लिहा.
- (इ) व्यावसायिक नैतिकता म्हणजे काय ?

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [10]

- (अ) माहिती व्यवस्थापनावर टीप लिहा.
- (ब) ग्रंथालय व माहिती शिक्षणातील प्रचलित प्रवाहाची सविस्तर चर्चा करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [15]

- (अ) ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र शिक्षणातील मूल्यमापनाच्या विविध पद्धती सांगून त्यांच्या फायदे व मर्यादांची चर्चा करा.
- (ब) व्यावसायिकता म्हणजे काय ते सांगून त्याच्या वैशिष्ट्यांचे सविस्तर वर्णन करा.

[3911]-21/2

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-22

M. Lib. I. Sc. (Semester - II) Examination - 2011

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

**ML-202 : STATISTICAL TECHNIQUES OF RESEARCH
AND BIBLIOMETRICS**

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

- (1) All questions are compulsory.*
- (2) Figures to the right indicate full marks.*

Q.1) Answer in 50 words each : (Any Three) [15]

- (a) What is Scientometrics ?
- (b) Explain Usages of Citation Analysis.
- (c) Define Sampling and state its types.
- (d) State advantages of Tabulation and Graphical Data Presentation.
- (e) What is Observation ? State its advantages.

Q.2) Answer in 100 words : (Any One) [10]

- (a) What is a Style Manual ? Explain features of Chicago Style Manual.
- (b) Explain with examples Concept of Mean, Mode and Median.

Q.3) Answer in 300 words : (Any One) [15]

- (a) State 'Law of Scattering' and explain uses of Bibliometrics.
- (b) Define Questionnaire and discuss its advantages and disadvantages.

[3911]-22/1

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-22

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतीही तीन) [15]

- (अ) सायंटोमेट्रिक्स म्हणजे काय ?
- (ब) उल्लेख विश्लेषणाचा उपयोग स्पष्ट करा.
- (क) नमूना निवडीची व्याख्या देऊन तीचे प्रकार नमूद करा.
- (ड) टॅब्युलेशन (Tabulation) आणि डेटा सचित्रपणे सादर करण्याचे फायदे सांगा.
- (इ) निरीक्षण म्हणजे काय ? त्यांचे फायदे सांगा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [10]

- (अ) शैली पुस्तिका म्हणजे काय ते सांगून शिकागो शैली पुस्तिकेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (ब) मीन, मोड आणि मिडियन या संकल्पना सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [15]

- (अ) विखरणाचा सिद्धांत सांगून बिब्लिओमेट्रिक्सचे उपयोग स्पष्ट करा.
- (ब) प्रश्नावलीची व्याख्या देऊन तीच्या गुण-दोषांची चर्चा करा.

[3911]-22/2

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-23

M. Lib. I. Sc. (Semester - II) Examination - 2011

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

**ML-203 : BIBLIOGRAPHIC CONTROL AND
INFORMATION SYSTEMS**

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

- (1) All questions are compulsory.*
- (2) Figures to the right indicate full marks.*

Q.1) Answer in 50 words each : (Any Three) [15]

- (a) Explain Concept of Bibliographic Control.
- (b) Write a note on UNESCO's Contribution in UBC.
- (c) Explain role of BIOSIS.
- (d) Discuss Objectives of UNISIST.
- (e) Name any five Databases of MEDLARS.

Q.2) Answer in 100 words : (Any One) [10]

- (a) Explain effects of Internationalisation on Information Systems.
- (b) Write a detailed note on INIS.

Q.3) Answer in 300 words : (Any One) [15]

- (a) What are the basic objectives of an International Information System . Discuss activities of MEDLARS.
- (b) Write an essay on India's National Policy on Library and Information Services.

[3911]-23/1

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-23

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतीही तीन) [15]

- (अ) सूचीय नियंत्रणाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- (ब) जागतिक नियंत्रण सूचीमध्ये युनेस्कोच्या योगदानादर टीप लिहा.
- (क) बायोसिसची (BIOSIS) भूमिका स्पष्ट करा.
- (ड) युनिसिस्टच्या (UNISIST) उद्दिष्ट्यांची चर्चा करा.
- (इ) मेडलर्सच्या (MEDLARS) कोणत्याही पाच माहितीसंचांची नावे लिहा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [10]

- (अ) माहिती पद्धतीवरील आंतरराष्ट्रीयकरणाचे परिणाम स्पष्ट करा.
- (ब) इनिसवर (INIS) सविस्तर टीप लिहा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [15]

- (अ) आंतरराष्ट्रीय माहिती पद्धतीची मूळ उद्दिष्ट्ये सांगून मेडलर्स (MEDLARS)च्या कार्याची चर्चा करा.
- (ब) ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र सेवांविषयक भारताच्या राष्ट्रीय धोरणांवर निबंध लिहा.

[3911]-23/2

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-24

M. Lib. I. Sc. (Semester - II) Examination - 2011

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

**ML-204 : MANAGEMENT APPLICATIONS TO LIBRARIES AND
INFORMATION CENTERS - B (THEORY)**

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Answer in 50 words each : (Any Three) [15]

- (a) What is Management of Change ?
- (b) State purpose of TQM.
- (c) Explain Concept of SWOT Analysis.
- (d) State Need of Marketing of Library and Information Services.
- (e) What is meant by Quality Audit ?

Q.2) Answer in 100 words : (Any One) [10]

- (a) Write a detailed note on Technology Management in a Library.
- (b) Describe in detail various types of Changes observed in Library and Information Centres.

Q.3) Answer in 300 words : (Any One) [15]

- (a) What is meant by Performance Measurement ? Discuss in detail the techniques used for the measurement of performance of Library and Information Centre.
- (b) Explain Concept System Approach. Discuss how it is applicable to Libraries and Information Centres ?

[3911]-24/1

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-24

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतीही तीन) [15]

- (अ) बदलाचे व्यवस्थापन म्हणजे काय ?
- (ब) टी.क्यू.एम.ची उद्दिष्टे सांगा.
- (क) स्वॉट विश्लेषण ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (ड) ग्रंथालय आणि माहिती सेवांच्या विपणनाची आवश्यकता सांगा.
- (इ) गुणवत्तेचे अंकेक्षण (Quality Audit) म्हणजे काय ?

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [10]

- (अ) ग्रंथालयातील तंत्रज्ञान व्यवस्थापनावर सविस्तर टीप लिहा.
- (ब) ग्रंथालय आणि माहिती केंद्रात आढळणाऱ्या विविध बदलाच्या प्रकारांचे सविस्तर वर्णन करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [15]

- (अ) कार्यक्षमतेचे मोजमाप म्हणजे काय ते सांगून ग्रंथालय आणि माहिती केंद्राच्या कार्यक्षमतेचे मोजमापनसाठी वापरण्यात येणाऱ्या तंत्रांची सविस्तर चर्चा करा.
- (ब) प्रणाली दृष्टीकोन ही संकल्पना स्पष्ट करून या दृष्टीकोनाचे ग्रंथालय आणि माहिती केंद्रात कसे उपयोजन करता येईल त्याची चर्चा करा.

[3911]-24/2

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-25

M. Lib. I. Sc. (Semester - II) Examination - 2011

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

ML-205 : INFORMATION TECHNOLOGY - APPLICATIONS (THEORY)

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Answer in 50 words each : (Any Three) [15]

- (a) Explain Concept of Library Network.
- (b) Explain Concept of Database and state its types.
- (c) Write a note on Virtual Library.
- (d) Mention advantages of Multimedia.
- (e) State need for Library Automation.

Q.2) Answer in 100 words : (Any One) [10]

- (a) Define Library Automation and discuss in detail the criteria used for Evaluation of Library Software.
- (b) Explain objectives and services of INFLIBNET.

Q.3) Answer in 300 words : (Any One) [15]

- (a) Describe in detail the objectives, functions and need of Digital Library.
- (b) What is meant by Electronic Journals ? Discuss various methods of Acquisition of Electronic Journals with their advantages and disadvantages.

[3911]-25/1

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3911]-25

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही तीन) [15]

- (अ) ग्रंथालय जाळे ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (ब) माहिती संच ही संकल्पना स्पष्ट करून त्याचे प्रकार सांगा.
- (क) आभासी ग्रंथालयावर टीप लिहा.
- (ड) बहुमाध्यमीयचे फायदे नमूद करा.
- (इ) ग्रंथालय स्वयंचलीकरणाची आवश्यकता सांगा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [10]

- (अ) ग्रंथालय स्वयंचलीकरणाची व्याख्या देऊन ग्रंथालय आज्ञावली मूल्यमापनाच्या कसोट्यांची सविस्तर चर्चा करा.
- (ब) इन्फ्लिबनेट (INFLIBNET)चे उद्दिष्ट्ये आणि सेवांची चर्चा करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [15]

- (अ) डिजिटल ग्रंथालयाची उद्दिष्ट्ये, कार्ये आणि आवश्यकतेचे सविस्तर वर्णन करा.
- (ब) इलेक्ट्रॉनिक नियतकालिके म्हणजे काय ते सांगून इलेक्ट्रॉनिक नियतकालिकेच्या उपार्जनाच्या विविध पद्धतींची फायदे आणि तोट्यांसह चर्चा करा.

[3911]-25/2

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 3

[3911]-3

B. Lib. I. Sc. Examination - 2011

PAPER - III

REFERENCE SOURCES AND SERVICES

(Revised Course)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions :

- (1) All questions are compulsory.*
- (2) Black figures to the right indicate full marks.*

Q.1) Answer in 20 words each : (Any Ten)

[20]

- (1) Define Reference Interview.
- (2) Give names of any two Special Encyclopedia.
- (3) Define Dictionary.
- (4) What is meant by Encyclopedia ?
- (5) Explain meaning of Biobibliography.
- (6) Define Bibliographic Control.
- (7) What is meant by News Summaries ?
- (8) Give names of Theories of Reference Service.
- (9) Who is called the Father of Bibliography ?
- (10) What for INB and BNB stand ?
- (11) The World of Learning is an example of Directory.
 - (a) True
 - (b) False

[3911]-3

1

P.T.O.

(12) _____ was the First Editor of Marathi Vishvakosh.

- (a) Mahadevshashtri Joshi
- (b) Siddheshwarshashtri Chitro
- (c) Laxamanshashtri Joshi
- (d) Anant Joshi

(13) Match the following :

‘A’

‘B’

(a) Geographical Information	(i) INB
(b) Current News Summaries	(ii) India Who's Who
(c) Price of a Book	(iii) Asian Recorder
(d) Parents Names	(iv) Foder's India, Nepal, Shrilanka

Answer :

(A) (a) - (ii)	(b) - (i)	(c) - (iv)	(d) - (iii)
(B) (a) - (i)	(b) - (ii)	(c) - (iii)	(d) - (iv)
(C) (a) - (iv)	(b) - (iii)	(c) - (ii)	(d) - (i)
(D) (a) - (iv)	(b) - (iii)	(c) - (i)	(d) - (ii)

Q.2) Answer in 50 words each : (Any Four)

[20]

Write : (i) Scope, (ii) Arrangement, (iii) uses and (iv) special features of the follownig reference sources :

- (a) New Encyclopedia Britannica
- (b) Oxford English Dictionary
- (c) INB
- (d) Universities Handbook (India)
- (e) Marathi Niyatkalikanchi Suchi
- (f) India Who's Who

Q.3) Answer in 150 words each : (Any Three) [30]

- (a) Define Dictionary and explain with examples its any seven types.
- (b) Explain meaning, purpose and process of Reference Interview.
- (c) Define User Education and explain its objectives.
- (d) State qualities of a Reference Librarian.
- (e) Discuss various types of Reference Questions.

Q.4) Answer in 300 words each : (Any Two) [30]

- (a) Explain Nature of Reference Service in a Research Library.
 - (b) Define Reference Service and describe Ready Reference Service and Long Range Reference Service.
 - (c) Explain criteria to be used for the evaluation of Electronic Reference Sources.
 - (d) Define Bibliography and describe its any four types with examples.
-

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 3

[3911]-3

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील ठळक अंक प्रश्नांच पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी २० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही दहा)

[20]

- (1) संदर्भ मुलाखतीची व्याख्या द्या.
- (2) कोणत्याही दोन विशेष ज्ञानकोशांची नावे द्या.
- (3) शब्दकोशाची व्याख्या द्या.
- (4) ज्ञानकोश म्हणजे काय ?
- (5) चरित्र-सूची (Biobibliography) म्हणजे काय ते स्पष्ट करा.
- (6) सूचीय नियंत्रणाची व्याख्या द्या.
- (7) न्यूज समरीज म्हणजे काय ?
- (8) संदर्भ सेवेच्या सिद्धांताची नावे द्या.
- (9) ग्रंथसूचीचे जनक कोणास म्हटले जाते ?
- (10) आय.एन.बी. आणि बी.एन.बी.चे पूर्ण रूप (Full Form) द्या.
- (11) “दि वर्ल्ड ऑफ लर्निंग हे निर्देशिकेचे उदाहरण आहे.”
 - (अ) बरोबर
 - (ब) चूक

[3911]-3

5

P.T.O.

(12) _____ हे मराठी विश्वकोशाचे प्रथम संपादक होते.

- (अ) महादेवशास्त्री जोशी
- (ब) सिद्धेश्वरशास्त्री चित्राव
- (क) लक्ष्मनशास्त्री जोशी
- (ड) अनंत जोशी

(13) जोड्या जुळवा :

‘अ’

‘ब’

(अ) भौगोलिक माहिती	(i) आय.एन.बी.
(ब) प्रचलित बातम्याचा सार	(ii) इंडिया हूज हू
(क) ग्रंथाची किंमत	(iii) एशियन रेकॉर्डर
(ड) पालकांची नांवे	(iv) फोर्डर्स इंडिया, नेपाल आणि श्रीलंका

उत्तरे :

(अ) (अ) - (ii)	(ब) - (i)	(क) - (iv)	(ड) - (iii)
(ब) (अ) - (i)	(ब) - (ii)	(क) - (iii)	(ड) - (iv)
(क) (अ) - (iv)	(ब) - (iii)	(क) - (ii)	(ड) - (i)
(ड) (अ) - (iv)	(ब) - (iii)	(क) - (i)	(ड) - (ii)

प्र.2) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही चार)

[20]

खालील संदर्भ साधनांची (i) व्याप्ती (ii) रचना (iii) उपयोग आणि (iv) वैशिष्ट्ये लिहा :

- (अ) न्यू एनसायक्लोपिडिया ब्रिटानिका
- (ब) ऑक्सफर्ड इंग्लिश डिक्सनरी
- (क) आय.एन.बी.
- (ड) युनिव्हर्सिटीज हॅन्डबुक (इंडिया)
- (इ) मराठी नियतकालिकांची सूची
- (फ) इंडिया हूज हू

प्र.3) प्रत्येकी १५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही तीन) [30]

- (अ) शब्दकोशाची व्याख्या देऊन शब्दकोशाचे कोणतेही सात प्रकार उदाहरणांसह स्पष्ट करा.
- (ब) संदर्भ मुलाखतांचा अर्थ, उद्देश आणि प्रक्रिया विशद करा.
- (क) उपयोजक प्रशिक्षणाची (User Education) व्याख्या देऊन त्याचे उद्देश स्पष्ट करा.
- (ड) संदर्भ ग्रंथपालाचे गुण विशद करा.
- (इ) संदर्भ प्रश्नांच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.

प्र.4) प्रत्येकी ३०० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही दोन) [30]

- (अ) संशोधन ग्रंथालयातील संदर्भ सेवेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (ब) संदर्भ सेवेची व्याख्या देऊन शीघ्र संदर्भ सेवा आणि विलंबित संदर्भ सेवेचे वर्णन करा.
- (क) इलेक्ट्रॉनिक संदर्भ साधनांच्या मूल्यमापनाचे निकष स्पष्ट करा.
- (ड) ग्रंथसूचीची व्याख्या देऊन तीचा कोणत्याही चार प्रकारांचे उदाहरणांसह वर्णन करा.

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 3

[3911]-3

B. Lib. I. Sc. (Semester - I) Examination - 2011

PAPER - III

REFERENCE SERVICE AND BIBLIOGRAPHIC CONTROL

(Old Course)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) All questions carry equal marks.

Q.1) Explain Nature of Reference Service in a Research Library.

OR

Q.1) Write detailed notes : **(Any Two)**

- (a) Need of Reference Service
- (b) Theories of Reference Service
- (c) Difference between Ordinary Book and Reference Book
- (d) Orientation Service

Q.2) Explain criteria used for Revaluation of Reference Sources.

OR

Q.2) Write detailed notes : **(Any Two)**

- (a) Encyclopedia
- (b) Dictionaries
- (c) Year Books and Almanacs
- (d) Bibliographical Sources

Q.3) Write short notes : **(Any Four)**

- (a) New Encyclopedia Britannica
- (b) Oxford English Dictionary
- (c) India : A Reference Annual
- (d) Europa Yearbook
- (e) Marathi Vishvakosh
- (f) Guinness Book of Records

OR

Q.3) Bring out difference between the following Reference Sources :
(Any Two)

- (a) Universities Handbook (India) and The World of Learning
- (b) Marathi Saraswat and Who's Who of Indian Writers
- (c) INB and BNB
- (d) India Who's Who and Dictionary of National Biography (India)

Q.4) State importance of Bibliography and explain its various types.

OR

Q.4) Write short notes : **(Any Four)**

- (a) Universal Bibliography
- (b) Literature Search
- (c) Area Studies Bibliography
- (d) Biobibliographical Sources
- (e) Indian Books in Print
- (f) Guide to Indian Periodical Literature

Q.5) Write an essay on Bibliographic Organisation in India.

OR

Q.5) Explain Bibliographic Contributions of the following Organisations :
(Any Four)

- (a) NISCAIR (Formerly INSODOC)
 - (b) AIU
 - (c) NASSDOC
 - (d) Sahitya Academy
 - (e) LC Book Procurement Centre
 - (f) Indian National Library
-

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 3

[3911]-3

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1) संशोधन ग्रंथालयातील संदर्भ सेवेचे स्वरूप विशद करा.

किंवा

प्र.1) कोणत्याही दोहोंवर सविस्तर टिपा लिहा :

- (अ) संदर्भ सेवेची आवश्यकता
- (ब) संदर्भ सेवेचे सिद्धांत
- (क) साधा ग्रंथ आणि संदर्भ ग्रंथ यातील फरक
- (ड) ग्रंथालय परिचय सेवा (Orientation Service)

प्र.2) संदर्भ साधनांच्या मूल्यमापनासाठी वापरले जाणारे निकष स्पष्ट करा.

किंवा

प्र.2) कोणत्याही दोहोंवर सविस्तर टिपा लिहा :

- (अ) ज्ञानकोश
- (ब) शब्दकोश
- (क) इयरबुक आणि अल्मनेक्स
- (ड) सूचीय साधने (Bibliographical Sources)

प्र.3) कोणत्याही चारांवर थोडक्यात टिपा लिहा :

- (अ) न्यू एनसायक्लोपिडिया ब्रिटानिका
- (ब) ऑक्सफर्ड इंग्लिश डिक्सनरी
- (क) इंडिया : ए रेफरन्स ॲन्युअल
- (ड) युरोपा इयरबुक
- (इ) मराठी विश्वकोश
- (फ) गिन्निज बुक ऑफ रेकॉर्डस्

किंवा

प्र.3) खालील संदर्भ साधनांमधील फरक स्पष्ट करा : (कोणतेही दोन)

- (अ) युनिव्हर्सिटीज हॅन्डबुक (इंडिया) आणि दि वर्ल्ड ऑफ लर्निंग
- (ब) मराठी सारस्वत आणि हूज हू ऑफ इंडियन रायटर्स
- (क) आय.एन.बी. आणि बी.एन.बी.
- (ड) इंडिया हूज हू आणि डिक्सनरी ऑफ नॅशनल बायोग्राफी (इंडिया)

प्र.4) ग्रंथसूचीचे महत्त्व सांगून तीचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

प्र.4) कोणत्याही चारांवर थोडक्यात टिपा लिहा :

- (अ) जागतिल ग्रंथसूची
- (ब) साहित्य शोध
- (क) क्षेत्रिय अभ्यास ग्रंथसूची
- (ड) चरित्र-सूचीय संदर्भ साधने
- (इ) इंडियन बुक्स इन प्रिंट
- (फ) गाईड टु इंडियन पिरिऑडिकल लिटरेचर

प्र.5) भारतातील सूचीय संघटनावर (Bibliographic Organisation) निबंध लिहा.

किंवा

प्र.5) खालील संस्थांचे सूचीय योगदान विशद करा : (कोणतेही चार)

- (अ) निस्केअर (पूर्वीचे इन्सडॉक)
- (ब) ए.आय.यू.
- (क) नॅसडॉक
- (ड) साहित्य अॅकॅदमी
- (इ) एल.सी. बुक प्रोक्युअरमेंट सेंटर
- (फ) भारतीय राष्ट्रीय ग्रंथालय

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 3

[3911]-4

B. Lib. I. Sc. Examination - 2011

PAPER - IV

INFORMATION SCIENCE

(Revised Course)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
 - (2) *Figures to the right indicate full marks.*
-
-

Q.1) Answer in 20 words each : (Any Ten)

[20]

- (1) Define the term 'Information Science'.
- (2) Write any four types of Primary Documents.
- (3) Write full form of SDI.
- (4) State whether UNITERM Indexing System is Pre-co-ordinate or Post-co-ordinate.
- (5) Write full form of INIS and AGRIS.
- (6) Name any four Pre-co-ordinate Indexing System.
- (7) Define the term 'Research Report'.
- (8) List four Approaches to Information.
- (9) Write full form of KWIC and KWAC.
- (10) Sir Eugene Garfield is the Father of which Indexing System ?
- (11) Patent is a Secondary Source of Information.
 - (a) True
 - (b) False

[3911]-4

1

P.T.O.

(12) International Translation Centre is located at _____.

- (a) Delhi
- (b) Delft
- (c) London
- (d) Vienna

(13) Match the following :

‘A’

‘B’

(a) Science Citation Index	(i) H.P. Luhn
(b) Conference Proceedings	(ii) Eugene Garfield
(c) Thesaurus	(iii) Primary Source
(d) KWIC	(iv) Controlled Vocabulary

Answers :

(A) (a) - (iii)	(b) - (ii)	(c) - (i)	(d) - (iv)
(B) (a) - (ii)	(b) - (iii)	(c) - (iv)	(d) - (i)
(C) (a) - (ii)	(b) - (i)	(c) - (iii)	(d) - (iv)
(D) (a) - (i)	(b) - (iii)	(c) - (ii)	(d) - (iv)

Q.2) Answer in 50 words each : (Any Four)

[20]

- (a) What information is contained in a Patent ?
- (b) What are the Barriers in Information Communication ?
- (c) Give scope and arrangement of Chemical Abstracts Service.
- (d) What are the functions of an Index ?
- (e) State need for Reprographic Services in Library.
- (f) Explain importance of Vocabulary Control.

Q.3) Answer in 150 words each : (Any Three) [30]

- (a) What is meant by Secondary Source ? Explain any one Source.
- (b) Explain Citation Index.
- (c) What is SDI ? Explain.
- (d) Describe Activities of NASSDOC.
- (e) Explain need for Translation Service and describe its status in India.

Q.4) Answer in 300 words each : (Any Two) [30]

- (a) Trace Development of Information Science
 - (b) Describe in detail UNITERM Indexing System.
 - (c) Write an essay on NISCAIR.
 - (d) Enumerate various Current Awareness Services and describe method of rendering CAS.
-

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 3

[3911]-4

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील ठळक अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी २० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही दहा)

[20]

- (1) 'माहितीशास्त्र' या संकल्पनेची व्याख्या लिहा.
- (2) प्राथमिक प्रलेखांचे कोणतेही चार प्रकार लिहा.
- (3) 'एस.डी.आय.' (SDI)चे पूर्ण रूप लिहा.
- (4) 'युनिटर्म' ही पूर्व-समन्वयित आहे की पश्चात-समन्वयित निर्देशन पद्धती आहे ?
- (5) 'इनिस' (INIS) व 'अॅग्रिस' (AGRIS)चे पूर्ण रूप लिहा.
- (6) पूर्व-समन्वयित निर्देशन पद्धतीतील कोणत्याही चार निर्देशन पद्धतींची नांवे लिहा.
- (7) 'संशोधनपर अहवाला'ची व्याख्या द्या.
- (8) माहितीचे चार दृष्टीकोन कोणते ते लिहा.
- (9) 'क्विक' (KWIC) व 'क्वॅक' (KWAC)चे पूर्ण रूप काय ?
- (10) सर युजिन गारफिल्ड यांना कोणत्या निर्देशन पद्धतीचे जनक समजले जाते ?
- (11) पेटंट हे माहितीचे द्वितीयक साधन होय :
 - (अ) बरोबर
 - (ब) चूक

[3911]-4

5

P.T.O.

(12) इंटरनेशनल ट्रान्सलेशन सेंटर : _____ शहरात आहे.

- (अ) नवी दिल्ली
- (ब) डेल्टा (Delft)
- (क) लंडन
- (ड) व्हिएन्ना

(13) जोड्या जुळवा :

‘अ’

‘ब’

(अ) सायन्स सायटेशन इंडेक्स	(i) एच.पी. ल्यून
(ब) परिषदांचे कार्यवृत्ते	(ii) युजिन गारफिल्ड
(क) थिसॉरस	(iii) प्राथमिक साधन
(ड) क्विक (KWIC)	(iv) नियंत्रित संज्ञासंग्रह

उत्तरे :

(अ) (अ) - (iii)	(ब) - (ii)	(क) - (i)	(ड) - (iv)
(ब) (अ) - (ii)	(ब) - (iii)	(क) - (iv)	(ड) - (i)
(क) (अ) - (ii)	(ब) - (i)	(क) - (iii)	(ड) - (iv)
(ड) (अ) - (i)	(ब) - (iii)	(क) - (ii)	(ड) - (iv)

प्र.2) प्रत्यकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही चार)

[20]

- (अ) पेटंटमध्ये कोणत्या स्वरूपाची माहिती समाविष्ट असते ?
- (ब) माहितीच्या संप्रेषणातील अडथळे कोणते ते लिहा.
- (क) केमिकल अब्स्ट्रॅक्टस् सर्व्हिसची व्याप्ती व रचना सांगा.
- (ड) निर्देशाची कार्ये लिहा.
- (इ) ग्रंथालयात प्रतिरूप मुद्रण सेवेची गरज का असते ते नमूद करा.
- (फ) संज्ञा नियंत्रणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.3) प्रत्येकी १५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही तीन) [30]

- (अ) द्वितीयक साधन म्हणजे काय ? कोणत्याही एका द्वितीयक साधनाची माहिती द्या.
- (ब) उल्लेख निर्देश स्पष्ट करा.
- (क) एस.डी.आय. म्हणजे काय ? स्पष्ट करा.
- (ड) नॅसडॉकची (NASSDOC) कार्ये लिहा.
- (इ) भाषांतर सेवेची गरज स्पष्ट करून भारतातील भाषांतर सेवेच्या स्थितीचे वर्णन करा.

प्र.4) प्रत्येकी ३०० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही दोन) [30]

- (अ) माहितीशास्त्राचा ऐतिहासिक विकास कसा झाला त्याविषयी आढावा घ्या.
 - (ब) युनिटर्म निर्देशन पद्धतीचे सविस्तर वर्णन करा.
 - (क) निस्कैयर (NISCAIR) या संस्थेवर निबंध लिहा.
 - (ड) विविध प्रचलित जागरूकता सेवा कोणत्या ? प्रचलित जागरूकता सेवा देण्याची पद्धती वर्णन करा.
-

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 3

[3911]-4

B. Lib. I. Sc. Examination - 2011

PAPER - IV

INFORMATION WORK

(Old Course)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions :

- (1) All questions are compulsory.
 - (2) All questions carry equal marks.
-
-

Q.1) Explain need and scope of Documentation.

OR

Q.1) Write detailed notes : **(Any Two)**

- (a) Free Flow of Information
- (b) Approaches to Information
- (c) Documentation Lists
- (d) Information Transfer in Documentary Mode

Q.2) State various Categories of Documents. Describe characteristics of Secondary Sources of Information giving suitable examples.

OR

Q.2) Write short notes : **(Any Four)**

- (a) Patents
- (b) Indexing Periodicals
- (c) Trade Literature
- (d) Abstracting Periodicals
- (e) Usage of Non-print Materials
- (f) Standards

[3911]-4

9

P.T.O.

Q.3) Define Index and Indexing. Explaining PRECIS Indexing System.

OR

Q.3) Write detailed notes : **(Any Two)**

- (a) Citation Index
- (b) Information Storage and Retrieval
- (c) UNITERM
- (d) Thesaurus

Q.4) Explain various Methods of Providing Current Awareness Services.

OR

Q.4) Write short notes : **(Any Four)**

- (a) Qualities of Abstracts
- (b) LISA
- (c) Translation Centers
- (d) Reprography
- (e) SDI
- (f) Micrography

Q.5) Write detailed notes : **(Any Two)**

- (a) INIS
- (b) AGRIS
- (c) UNISIST
- (d) DEVSIS

OR

Q.5) Write detailed notes : (Any Two)

- (a) NISCAIR
 - (b) DESIDOC
 - (c) NCSI
 - (d) SENDOC
-

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 3

[3911]-4

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1) प्रलेखनाची गरज आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

प्र.1) कोणत्याही दोहोंवर सविस्तर टिपा लिहा :

- (अ) माहितीचा मुक्त प्रवाह
- (ब) माहितीविषयक दृष्टीकोन
- (क) प्रलेखन याद्या
- (ड) लिखित स्वरूपात माहितीचे स्थानांतर

प्र.2) प्रलेखांचे विविध प्रकार सांगून द्वितीयक माहिती साधनांची सोदाहरण वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

प्र.2) कोणत्याही चारांवर थोडक्यात टिपा लिहा :

- (अ) पेटंट्स
- (ब) निर्देशन नियतकालिके
- (क) व्यापारी वाङ्मय
- (ड) सार नियतकालिके
- (इ) अमुद्रित साहित्याचा वापर
- (फ) प्रमाणके

प्र.3) निर्देश आणि निर्देशनाची व्याख्या सांगून प्रेसिज (PRECIS) निर्देशन पद्धती स्पष्ट करा.

किंवा

प्र.3) कोणत्याही दोहोंवर सविस्तर टिपा लिहा :

- (अ) उल्लेख निर्देश
- (ब) माहिती संग्रहण आणि प्रतिप्राप्ती
- (क) युनिटर्म
- (ड) शब्दकुलकोश (Thesaurus)

प्र.4) प्रचलित जागरूकता सेवा देण्याच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.

किंवा

प्र.4) कोणत्याही चारांवर थोडक्यात टिपा लिहा :

- (अ) साराचे गुण (Qualities of Abstracts)
- (ब) लिसा (LISA)
- (क) भाषांतर केंद्रे
- (ड) प्रतिरूपलेखन
- (इ) एस.डी.आय.
- (फ) मायक्रोग्राफी

प्र.5) कोणत्याही दोहोंवर सवितर टिपा लिहा :

- (अ) इनिस
- (ब) अॅग्रिस
- (क) युनिसिस्ट
- (ड) डेव्हसीस

किंवा

प्र.5) कोणत्याही दोहोंवर सविस्तर टिपा लिहा :

- (अ) निस्केंअर
 - (ब) डेसीडॉक
 - (क) एन.सी.एस.आय.
 - (ड) सेनडॉक
-

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 3

[3911]-5

B. Lib. I. Sc. Examination - 2011

PAPER - V

KNOWLEDGE ORGANISATION (THEORY)

(Revised Course)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Write answers in 20 words each : (Any Ten)

[20]

(1) Define Mode of Formation of Subject 'Fission'.

(2) What is meant by Notation ?

(3) Explain Concept of Chain.

(4) What is Phoenix Schedule ?

(5) Define the term 'Deductive Logic'.

(6) What is 'Enumerative Classification' ?

(7) Define Knowledge Classification'.

(8) What are the various types of Mnemonics ?

(9) Give definitions of Compound and Complex Subjects.

(10) What is Empty Digit Device ?

(11) Colon Classification is an Enumerative Classification Scheme.

(a) True

(b) False

(12) Originators of Universal Decimal Classification are :

- (a) Henry La Fontain and Paul Otlet
- (b) S. R. Ranganathan and Neelmeghan
- (c) Melvil Dewey and C. A. Cutter
- (d) Ganesh Bhattacharya and Neelmeghan

(13) Match the following :

‘A’

‘B’

(a) Colon Classification	(i) C. A. Cutter
(b) Dewey Decimal Classification	(ii) S. R. Ranganathan
(c) Bibliographic Classification	(iii) Melvil Dewey
(d) Library of Congress	(iv) Library of Congress

Answer :

(A) (a) - (ii)	(b) - (iii)	(c) - (i)	(d) - (iv)
(B) (a) - (iii)	(b) - (ii)	(c) - (iv)	(d) - (i)
(C) (a) - (iv)	(b) - (i)	(c) - (iii)	(d) - (ii)
(D) (a) - (ii)	(b) - (i)	(c) - (iv)	(d) - (iii)

Q.2) Answer in 50 words each : (Any Four)

[20]

- (a) Explain Phase Relations in Colon Classification.
- (b) What are the types of Indices ? State their importance in Classification.
- (c) Enumerate Principle of Helpful Sequence in Classification.
- (d) Describe Nature of Book Number in Colon Classification.
- (e) Explain Importance of Book Number.
- (f) What are Common Isolates in Colon Classification ?

Q.3) Answer in 150 words each : **(Any Three)** **[30]**

- (a) What Fundamental Categories are recognised by Ranganathan ? Explain with examples.
- (b) State use of Seven Tables in DDC.
- (c) Contribution of ISKO in Classification Research.
- (d) What various instructions are given in DDC ?
- (e) What are various types of Classification Schemes ? Explain.

Q.4) Answer in 300 words each : **(Any Two)** **[30]**

- (a) What are the new trends in Classification ?
 - (b) Explain use of Common Auxiliary Tables of UDC.
 - (c) Compare Standard Sub-divisions in DDC and Common Isolates in Colon Classification.
 - (d) What are the features of Book Classification ? Explain.
-

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 3

[3911]-5

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजव्या बाजूकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी २० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही दहा)

[20]

- (1) विषय निर्मितीच्या प्रकारांतील 'फिज्यन' (Fission) या प्रकाराची व्याख्या लिहा.
- (2) चिन्हांकन म्हणजे काय ?
- (3) 'शृंखला' ही संज्ञा स्पष्ट करा.
- (4) फिनिक्स सारणी म्हणजे काय ?
- (5) 'निगम तर्कशास्त्र' या संज्ञेची व्याख्या लिहा.
- (6) परिगणनात्मक वर्गीकरण पद्धती म्हणजे काय ?
- (7) ज्ञान वर्गीकरणाची व्याख्या लिहा.
- (8) स्मरणसुलभतेचे विविध प्रकार कोणते ते लिहा.
- (9) सामायिक (Compound) व मिश्र (Complex) विषयांची व्याख्या सांगा.
- (10) रिक्त अंक युक्ती म्हणजे काय ?
- (11) कोलन वर्गीकरण पद्धती परिगणनात्मक वर्गीकरण पद्धती आहे.
 - (अ) बरोबर
 - (ब) चूक

[3911]-5

5

P.T.O.

(12) युनिव्हर्सल डेसिमल क्लासिफिकेशनचे जनक _____ हे आहेत.

(अ) हेन्री ला फॉन्तेन व पॉल ऑटलेट

(ब) एस. आर. रंगनाथन व नीलमेघन

(क) मेलविल ड्युई व सी. ए. कटर

(ड) गणेश भट्टाचार्य व नीलमेघन

(13) जोड्या जुळवा :

‘अ’

‘ब’

(अ) कोलन क्लासिफिकेशन

(i) सी. ए. कटर

(ब) ड्युई डेसिमल क्लासिफिकेशन

(ii) एस. आर. रंगनाथन

(क) बिब्लिओग्राफिक क्लासिफिकेशन

(iii) मेलविल ड्युई

(ड) लायब्ररी ऑफ काँग्रेस

(iv) लायब्ररी ऑफ काँग्रेस

उत्तरे :

(अ) (अ) - (ii) (ब) - (iii) (क) - (i) (ड) - (iv)

(ब) (अ) - (iii) (ब) - (ii) (क) - (iv) (ड) - (i)

(क) (अ) - (iv) (ब) - (i) (क) - (iii) (ड) - (ii)

(ड) (अ) - (ii) (ब) - (i) (क) - (iv) (ड) - (iii)

प्र.2) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही चार)

[20]

(अ) कोलन वर्गीकरणातील प्रावस्था संबंध स्पष्ट करा.

(ब) निर्देशाचे प्रकार कोणते ? वर्गीकरणातील निर्देशाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

(क) वर्गीकरणातील साहाय्यकारी क्रमाची तत्त्वे नमूद करा.

(ड) कोलन वर्गीकरणातील ग्रंथांकाच्या स्वरूपाचे वर्णन करा.

(इ) ग्रंथांकाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

(फ) कोलन वर्गीकरणामध्ये कोणकोणते सामान्य उपविभाग आहेत ?

प्र.3) प्रत्येकी १५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही तीन)

[30]

- (अ) रंगनाथन यांनी सांगितलेले मूलभूत पैलू कोणते ते उदाहरणासह स्पष्ट करा.
- (ब) डी.डी.सी.मधील सात तक्त्यांचा उपयोग सांगा.
- (क) इस्कोचे (ISKO) वर्गीकरण संशोधनातील योगदान स्पष्ट करा.
- (ड) डी.डी.सी.मधील विविध सूचना कोणत्या ते सांगा.
- (इ) वर्गीकरण पद्धतीचे विविध प्रकार कोणते ते स्पष्ट करा.

प्र.4) प्रत्येकी ३०० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही दोन)

[30]

- (अ) वर्गीकरणातील नवीन प्रवाह कोणते ते लिहा.
- (ब) यु.डी.सी.मधील सामान्य साहाय्यकारी तक्त्यांचा उपयोग स्पष्ट करा.
- (क) डी.डी.सी.मधील प्रमाणित उपविभाग आणि कोलन वर्गीकरणातील सामान्य उपविभाग यांची तुलना करा.
- (ड) ग्रंथ वर्गीकरणाची वैशिष्ट्ये कोणती ? स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3911]-5

B. Lib. I. Sc. Examination - 2011

PAPER - V

CLASSIFICATION (THEORY)

(Old Course)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions :

- (1) All questions are compulsory.*
 - (2) All questions carry equal marks.*
-
-

Q.1) What is 'Classification' ? Explain its use in a Library.

OR

Q.1) Write detailed notes : **(Any Two)**

- (a) Knowledge Classification
- (b) Tree of Porphyry
- (c) Inductive and Deductive Logic
- (d) Division and Classification

Q.2) What are Five Fundamental Categories ? Explain them with suitable examples.

OR

Q.2) Write detailed notes : **(Any Two)**

- (a) S. R. Ranganathan
- (b) Common Isolates in Colon Classification
- (c) Phase Relations
- (d) Systems and Specials

Q.3) Explain with suitable examples the five features of Book Classification.

OR

Q.3) Write detailed notes : **(Any Two)**

- (a) Qualities of Good Notation
- (b) Call Number
- (c) Index of Classification Schemes
- (d) Form Divisions

Q.4) Explain importance of Seven Tables in DDC with examples.

OR

Q.4) Write detailed notes : **(Any Two)**

- (a) Melvil Dewey
- (b) Various Instructions in DDC
- (c) Phoenix Schedule
- (d) Notation of DDC

Q.5) Write detailed notes on Common and Special Auxiliaries in UDC.

OR

Q.5) Write detailed notes : **(Any Two)**

- (a) P-Notes in UDC
 - (b) International Society for Knowledge Organisation (ISKO)
 - (c) Henry La Fontain and Paul Otlet
 - (d) CRG
-

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3911]-5

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1) 'वर्गीकरण' म्हणजे काय ? त्याचा ग्रंथालयातील उपयोग स्पष्ट करा.

किंवा

प्र.1) कोणत्याही दोहोंवर सविस्तर टिपा लिहा :

- (अ) ज्ञान वर्गीकरण
- (ब) पॉर्फिरिचा वृक्ष
- (क) आगम व निगम तर्कशास्त्र
- (ड) विभाजन व वर्गीकरण

प्र.2) पाच मूलभूत पैलू म्हणजे काय ? योग्य त्या उदाहरणांसह स्पष्ट करा.

किंवा

प्र.2) कोणत्याही दोहोंवर थोडक्यात टिपा लिहा :

- (अ) एस. आर. रंगनाथन
- (ब) कोलन वर्गीकरण पद्धतीतील सामान्य उपविभाग
- (क) प्रावस्था संबंध
- (ड) पद्धती व विशेषीकरण (Systems and Specials)

प्र.3) ग्रंथ वर्गीकरणाची पाच वैशिष्ट्ये योग्य उदाहरणांसह स्पष्ट करा.

किंवा

प्र.3) कोणत्याही दोहोंवर सविस्तर टिपा लिहा :

- (अ) चांगल्या चिन्हांकनाचे गुण
- (ब) बोधांक (Call Number)
- (क) वर्गीकरण पद्धतीचे निर्देश
- (ड) स्वरूप विभाग

प्र.4) डी.डी.सी.मधील सात तक्त्यांचे महत्त्व उदाहरणांसह स्पष्ट करा.

किंवा

प्र.4) कोणत्याही दोहोंवर थोडक्यात टिपा लिहा :

- (अ) मेलविल ड्युई
- (ब) डी.डी.सी.मधील विविध सूचना
- (क) फिनिक्स सारणी
- (ड) डी.डी.सी.चे चिन्हांकन

प्र.5) यु.डी.सी.मधील सामान्य व विशेष साहाय्यकारी तक्त्यांवर सविस्तर टीप लिहा.

किंवा

प्र.5) कोणत्याही दोहोंवर सविस्तर टिपा लिहा :

- (अ) यु.डी.सी.मधील पी-नोट्स
- (ब) इंटरनॅशनल सोसायटी फॉर नॉलेज ऑर्गनायझेशन (ISKO)
- (क) हेन्री ला फॉन्तेन व पॉल ऑटलेट
- (ड) सी.आर.जी. (CRG)

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 3

[3911]-51

M. Lib. I. Sc. Examination - 2011

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - I

INFORMATION COMMUNICATION AND SOCIETY

(Revised Course)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Answer in twenty words each : (Any Ten)

[20]

- (1) Define the term 'Information'.
- (2) Name any four Serial Publications of ALA.
- (3) What is meant by Scientific Communication ?
- (4) Mention any two Policies relating to Information.
- (5) What is Copyright ?
- (6) Name any two Models of National Library System. Give examples.
- (7) State any four Objectives of the Library Association.
- (8) What do you understand by Intellectual Property ?
- (9) Mention two Attributes of a Profession.
- (10) What is WIPO ?
- (11) State meaning of 'Fair-Use'.

(13) Fill in the blanks :

Traditionally, Intellectual Property can be classified into _____
and _____.

(13) Choose correct option :

(a) The _____ Committee laid down basic objectives of the National Library of India in 1969.

- (i) Jha
- (ii) Ranganathan
- (iii) Sinha
- (iv) V.K.R.V. Rao

(b) Scandia Plan is an example of _____.

- (i) Co-operative Storage
- (ii) Co-operative Research
- (iii) Co-operative Acquisition
- (iv) Co-operative Cataloguing

Q.2) Answer in 50 words each : (Any Two) [10]

- (a) State Need for Accreditation in Library Science Schools.
- (b) Differentiate between Information Management and Knowledge Management.
- (c) Write a note on Generators in Information Industry.
- (d) State Importance of Evaluation in Education.

Q.3) Answer in 150 words each : (Any Two) [20]

- (a) Explain Importance of Information in Research and Development.
- (b) Write a note on Economics of Information.
- (c) Discuss various barriers in the way of Resource Sharing.
- (d) Discuss role of Library and Information Centres in Knowledge-based Society.

Q.4) Answer in 500 words each : (Any Two)

[30]

- (a) Define National Library and write a critical note on the functions and problems faced by the National Library of India.
 - (b) Write an essay on the importance and use of Information in the Post-industrial Society.
 - (c) Discuss role of the Library Association in enhancing status of the Library Science Profession.
 - (d) What is meant by Accreditation ? Discuss status of Accreditation of Library and Information Science Schools in India.
-

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 3

[3911]-52

M. Lib. I. Sc. Examination - 2011

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - II

RESEARCH METHODS AND STATISTICAL TECHNIQUES

(Revised Course)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Black figures to the right indicate full marks.

Q.1) Answer in 20 words each : (Any Ten)

[20]

- (1) What is Interdisciplinary Research ?
- (2) State Importance of Textual Criticism in Historical Research.
- (3) What do you understand by a Null Hypothesis ?
- (4) Find out Mean and Mode for the following values :
3, 5, 8 11, 11, 11, 12, 13, ,13, 17, 18, 21, 21, 23, 24
- (5) What is Scenario Writing ?
- (6) State need of drawing a sample in Survey Research.
- (7) Explain in brief, Concept of Bibliographic Coupling.
- (8) Differentiate between Use and User Study.
- (9) What is a Style Manual ?
- (10) How Chi-square Test proves useful in Research ?

- (11) State whether **True** or **False** :
- (a) In Library and Information Science, Hypothesis is not always necessary.
 - (b) Each item in the population has got equal chance of getting selected in a Random Sample.
- (12) Choose correct option :
- (a) Cranfield Research Project was undertaken in _____.
 - (i) Germany
 - (ii) The United States of America
 - (iii) Belgium
 - (iv) The United Kingdom
 - (b) Citation Analysis is useful for finding out _____.
 - (i) Impact Factor
 - (ii) Half Life of Literature
 - (iii) Rank List
 - (iv) All the above
- (13) Match the following :

‘A’	‘B’
(a) Data Collection	(i) Inferential Statistics
(b) Data Presentation	(ii) Measurement
(c) Data Analysis	(iii) Observation
(d) Data Compression	(iv) Evaluation
	(v) Tables and Charts

Answers :

(A) (a) - (ii)	(b) - (iv)	(c) - (v)	(d) - (iii)
(B) (a) - (iii)	(b) - (v)	(c) - (i)	(d) - (ii)
(C) (a) - (iii)	(b) - (iv)	(c) - (i)	(d) - (v)
(D) (a) - (iv)	(b) - (i)	(c) - (ii)	(d) - (v)

Q.2) Answer in 50 words each : (Any Two) [10]

- (a) Define Research and enumerate basic steps involved in it.
- (b) Write a note on Law of 'Single Variable'.
- (c) Explain advantages of a Written Questionnaire over an Interview.
- (d) What is Regression Analysis ? Bring out its usefulness in a Research Process.

Q.3) Answer in 150 words each : (Any Two) [20]

- (a) Discuss importance of Literature Search as a basic step in Research.
- (b) Write a detailed note on Frequency Distribution.
- (c) "A Research Scholar should be a keen observer." - Comment.
- (d) Explain Concepts of Bibliometrics, Informetrics and Webometrics and bring out their importance in Library and Information Science Research.

Q.4) Answer in 500 words each : (Any Two) [30]

- (a) Enumerate various methods of Research and explain in detail, the Experimental Method of Research in the context of Library and Information Science.
- (b) Describe various techniques that are useful in Futures Research.
- (c) Trace History of Research in Library and Information Science.
- (d) What are the various components of a Research Report ? Explain how each one of them is important in Research ?

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 3

[3911]-53

M. Lib. I. Sc. Examination - 2011

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - III

INFORMATION RETRIEVAL AND BIBLIOGRAPHIC CONTROL

(Revised Course)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Black figures to the right indicate full marks.

Q.1) Answer in 20 words each : (Any Ten)

[20]

- (1) Define UBC.
- (2) Name any two Publications of NISCAIR.
- (3) State scope of INIS and AGRIS.
- (4) What is Vocabulary Control ?
- (5) Give full form of IAEA. Where are its Head Quarters located ?
- (6) State various types of relations among the terms used in a Thesaurus.
- (7) Name any two Post-co-ordinate Indexing Systems.
- (8) Define 'Content Analysis'.
- (9) What is Boolean Logic ?
- (10) State any two benefits of Consolidation of Information.

- (11) State whether **True** or **False** :
- (a) The NISSAT Feasibility Report was compiled by Peter Lazar.
- (b) UNESCO sponsors ISDS Programme.
- (12) Fill in the blanks :
- (a) The term Information Retrieval was coined by _____.
- (b) _____ is one of the Bibliographic Organisations in India.
- (13) Match the following :
‘A’	‘B’
(a) CFTRI	(i) Chennai
(b) CLRI	(ii) Ahemedabad
(c) ATIRA	(iii) Bangalore
(d) CDRI	(iv) Mysore
	(v) Lucknow

Answers :

(A) (a) - (iii)	(b) - (i)	(c) - (v)	(d) - (iv)
(B) (a) - (iv)	(b) - (v)	(c) - (iii)	(d) - (i)
(C) (a) - (iv)	(b) - (i)	(c) - (ii)	(d) - (v)
(D) (a) - (i)	(b) - (v)	(c) - (iii)	(d) - (iv)

Q.2) Answer in 50 words each : (Any Two)

[10]

- (a) What are the qualities of a Good Abstract ?
- (b) Write a short note on Gesner’s Bibliotheca Universalis.
- (c) Differentiate between Repackaging and Consolidation of Information.
- (d) What are the components of an Information Retrieval System ?

Q.3) Answer in 150 words each : **(Any Two)** **[20]**

- (a) State purpose and need for Bibliographic Control of Information.
- (b) Discuss role of UNESCO in UBC.
- (c) Differentiate with examples, Pre-co-ordinate and Post-co-ordinate Indexing Systems.
- (d) Write a detailed note on Information Retrieval Models.

Q.4) Answer in 500 words each : **(Any Two)** **[30]**

- (a) Discuss criteria applicable in the Evaluation of an Information Retrieval System.
 - (b) Describe role of NISCAIR and NASSDOC in the Bibliographic Organisations in India.
 - (c) What are the aims and objectives of UNISIST ? Describe its various programmes.
 - (d) Discuss in detail, any two International Information Systems and India's Participation in it.
-

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 3

[3911]-54

M. Lib. I. Sc. Examination - 2011

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - IV

MANAGEMENT OF LIBRARIES AND INFORMATION CENTERS

(Revised Course)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Black figures to the right indicate full marks.

Q.1) Answer in 20 words each : (Any Ten)

[20]

- (1) What is meant by Job Description and Analysis ?
- (2) Mention any two Management Techniques.
- (3) What is meant by Organisation Chart ?
- (4) Mention any two methods for identifying Conflict in a Library.
- (5) What do you mean by Unity of Command ?
- (6) How will you differentiate Long Range and Short Range Planning ?
- (7) What is Co-ordination ?
- (8) Draw a diagram of Levels of Management.
- (9) Write any two Components of HRD.
- (10) What is Shanon's Theory of Communication ?

(11) State **True** or **False** :

- (a) You can avoid many performance problems by selecting new employees very carefully by giving them proper training and by observing their progress.
- (b) The relation among accountability, power and authority is not direct.

(12) Fill in the blanks :

- (a) _____ is considered to be the person who founded Scientific Approach to Management.
- (b) _____ is the period of Human Relations in the Development of Library Management.

(13) Match the following :

‘A’	‘B’
(a) Kothari Commission	(i) Rs. 15 per Registered Student
(b) Ranganathan Committee	(ii) Rs. 40 per Student
(c) UGC Library Committee	(iii) Rs. 25 per Student
(d) Radhakrishnan Commission	(iv) Rs. 20 per Student
	(v) Rs. 30 per Student

Answers :

(A) (a) - (iv)	(b) - (i)	(c) - (ii)	(d) - (v)
(B) (a) - (iii)	(b) - (iv)	(c) - (i)	(d) - (ii)
(C) (a) - (ii)	(b) - (iii)	(c) - (iv)	(d) - (i)
(D) (a) - (iii)	(b) - (iv)	(c) - (i)	(d) - (v)

Q.2) Answer in 50 words each : (Any Two) [10]

- (a) State steps in the Recruitment Procedure.
- (b) Mention any five activities which can be outsourced in a library. Give reasons.
- (c) State characteristics of a Library as a System.
- (d) Write importance of Training in a Modern Library.

Q.3) Answer in 150 words each : (Any Two) [20]

- (a) Discuss any two principles of Management as enunciated by Urquhart.
- (b) Explain Concept of 'Management of Change' and describe problems in corporating Change.
- (c) What is meant by Re-engineering ? How it can be carried out in a Library and Information Centre ?
- (d) Write a note on Performance Appraisal.

Q.4) Answer in 500 words each : (Any Two) [30]

- (a) State importance of Participative Management and explain role of Punishment and Motivation in Successful Management of Library and Information Centres.
- (b) Differentiate between Cost Effectiveness and Cost-Benefit Analysis. Explain how Cost Effectiveness is applicable to Libraries and Information Centres ?
- (c) What is meant by System Analysis ? Explain in detail SWOT Analysis.
- (d) Write an essay on Marketing of Library and Information Services.

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 3

[3911]-55

M. Lib. I. Sc. Examination - 2011

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - V

INFORMATION TECHNOLOGY : APPLICATIONS (THEORY)

(Revised Course)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Black figures to the right indicate full marks.

Q.1) Answer in 20 words each : (Any Ten)

[20]

- (1) What is meant by Library Computerisation ?
- (2) What is Simplex and Half Duplex Mode of Transmission ?
- (3) Enumerate types of Network Topologies.
- (4) What is HTML ?
- (5) Define Search Engine.
- (6) What is Metadata ?
- (7) Distinguish between E-journal and On-line Database.
- (8) Name any two Softwares used for building Digital Library.
- (9) Name Components of Multimedia Technology.
- (10) Explain functions of WORLDCAT.

- (11) Name any four On-line Journals.
- (12) What is Desk Top Publishing ?
- (13) Choose correct option :
- (a) OSI stands for _____.
 - (i) Open System Interconnect
 - (ii) Open Service Internet
 - (iii) Open Standard Institution
 - (iv) Optional System Interconnect
 - (b) Data Definition Language is a _____.
 - (i) DDMS
 - (ii) DMLS
 - (iii) DBMS
 - (iv) DDIS

Q.2) Answer in 50 words each : (Any Two) [10]

- (a) Write any five criteria for selecting Library Softwares.
- (b) What is OAI ? How it is beneficial to a Librarian ?
- (c) Enumerate any ten resources available on Internet.
- (d) State benefits of CD-ROM Technology.

Q.3) Answer in 150 words each : (Any Two) [20]

- (a) Describe activities of INFLIBNET related to Digital Trends.
- (b) Describe various types of Databases with examples.
- (c) Explain various elements of Metadata.
- (d) Explain in detail process of Digitization of Print Material.

Q.4) Answer in 500 words each : (Any Two)

[30]

- (a) Describe with examples various types of Networks based on Geographic Area.
 - (b) What is the Library Automation ? Explain in detail the Planning for Automating Library Catalogue.
 - (c) State importance of formats and explain how they are subscribed through various Models in a Library ?
 - (d) Explain in detail, functions and advantages of a Digital Library.
-

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3911]-56

M. Lib. I. Sc. Examination - 2011

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - VI

LIBRARY AND USERS

(Revised Course)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
 - (2) *Black figures to the right indicate full marks.*
-
-

Q.1) Answer in 20 words each : (Any Five)

[10]

- (a) Define Information Literacy.
- (b) Compare Use and User Study.
- (c) What do you understand by Information Needs ?
- (d) What is the Purpose of an Interview ?
- (e) Differentiate between Reader and User.
- (f) Name four approaches to Information.
- (g) Choose correct option :
 - (i) Questionnaire is _____.
 - (1) Proforma Method
 - (2) Record Analysis Method
 - (3) Both the above
 - (4) None of the above
 - (ii) Identification of own Information Needs is _____
Information Literacy Skill.
 - (1) First
 - (2) Second
 - (3) Third
 - (4) Fourth

Q.2) Answer in 50 words : (**Any One**) **[05]**

- (a) Differentiate between Needs, Wants, Requirements and Demands.
- (b) State importance of User Studies.

Q.3) Answer in 150 words : (**Any One**) **[10]**

- (a) Discuss advantages and limitations of a Questionnaire.
- (b) Describe Process of Information Seeking.

Q.4) Answer in 300 words : (**Any One**) **[15]**

- (a) Explain various methods of achieving Information Literacy.
- (b) Describe various sources useful in Social Science Research.

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 3

[3911]-57

M. Lib. I. Sc. Examination - 2011

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - I

COMPARATIVE AND INTERNATIONAL LIBRARIANSHIP

(Old Course)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
 - (2) *Black figures to the right indicate full marks.*
-
-

Q.1) Answer in 20 words each : (Any Ten)

[20]

- (1) Define the term Comparative Librarianship.
- (2) Mention names of any four International Associations in the field of Library and Information Science.
- (3) What are the objectives of RRRLF ?
- (4) Name any four Libraries in India having National Status.
- (5) Give full form of NISCAIR and state its earlier name.
- (6) Name any two Publications brought out by ISO.
- (7) State any four objectives of a Library Association.
- (8) What is the full form of BLDSC and BLLD.
- (9) State any two objectives of UNISIST.
- (10) State two models of National Library System.

(11) Fill in the blanks :

- (a) The Indian Inputting Centre for ISDS is located at _____ in Delhi.
- (b) The First Ph.D. in Library Science in India was awarded by the University _____ in 1956.

(12) Choose correct option :

- (a) Who established the First School of Library Science Education in USA ?
 - (i) Melvil Dewey
 - (ii) William A. Borden
 - (iii) E.C. Richardson
 - (iv) C.A. Cutter
- (b) When was the First Model Public Library Act drafted by Dr. S. R. Ranganathan ?
 - (i) 1930
 - (ii) 1948
 - (iii) 1957
 - (iv) 1933

(13) Match the following :

‘A’	‘B’
(a) Revised UNESCO Public Library Manifesto	(i) 1986
(b) Imperial Library Change of Name Act	(ii) 1957
(c) Copyright Act	(iii) 2000
(d) National Policy on Library and Information System (NAPLIS)	(iv) 1994
	(v) 1948

Answers :

(A)	(a) - (iii)	(b) - (iv)	(c) - (i)	(d) - (ii)
(B)	(a) - (iv)	(b) - (v)	(c) - (iii)	(d) - (ii)
(C)	(a) - (iv)	(b) - (v)	(c) - (ii)	(d) - (i)
(D)	(a) - (iii)	(b) - (iv)	(c) - (v)	(d) - (ii)

Q.2) Answer in 50 words each : (Any Two) [10]

- (a) State importance of Standards in Librarianship.
- (b) List activities performed by the National Library of India.
- (c) State scope of Comparative Librarianship according to Dorothy and Collings Definition.
- (d) Discuss basic requirements for Successful Resource Sharing.

Q.3) Write notes in 150 words each : (Any Two) [20]

- (a) Library Science Education in India
- (b) IFLA
- (c) ISO
- (d) Criteria for a Profession

Q.4) Answer in 500 words each : (Any Two) [30]

- (a) What is meant by International Librarianship ? Bring out the difference between the Scope of Comparative and International Librarianship.
- (b) Write a detailed account of barriers coming in the way of Resource Sharing.
- (c) Discuss critically the challenges posed by various Communication Media to the Profession of Librarianship.
- (d) Write a note on the present status of Library Legislation in India.

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 3

[3911]-58

M. Lib. I. Sc. Examination - 2011

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - II

**RESEARCH METHODOLOGY, RESEARCH TRENDS AND
RESOURCES IN MAJOR DISCIPLINES**

(Old Course)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions :

- (1) All questions are compulsory.*
 - (2) Black figures to the right indicate full marks.*
-
-

Q.1) Answer in 20 words each : (Any Ten)

[20]

- (1) What is a Null Hypothesis ?
- (2) Explain Concept of Bibliographic Coupling.
- (3) What do you understand by Oral History ?
- (4) Differentiate between Pure and Applied Research.
- (5) What is an Independent Variable in an Experiment ?
- (6) Differentiate between Use and User Studies.
- (7) Name any two Style Manuals.
- (8) What is a Nominal Measure ?
- (9) Explain in brief the Concept of Obsolence of Literature.
- (10) Differentiate between Quantitative and Qualitative Data.

- (11) State whether **True** or **False** :
- (a) Drawing Sample is a must for every Survey Research.
 - (b) Recall and Precision Ratios are inversely proportional.
- (12) Choose correct option :
- (a) Citation Analysis is useful in finding out the _____ in/of Literature of a given subject.
 - (i) Impact Factor
 - (ii) Half Life
 - (iii) Bibliographic Coupling
 - (iv) All the above
 - (b) The First and Foremost Basic Step in Research is _____.
 - (i) Literature Search
 - (ii) Finding out Solution to a Problem
 - (iii) Formulating Hypothesis
 - (iv) None of the above
- (13) Match the following :
‘A’	‘B’
(a) Historical Research	(i) Brain Storming
(b) Futures Research	(ii) Survey
(c) Users’ Research	(iii) Frequency Distribution
(d) Experimental Research	(iv) Dependent Variable
	(v) Textual Criticism

Answers :

(A) (a) - (v)	(b) - (iii)	(c) - (ii)	(d) - (i)
(B) (a) - (v)	(b) - (i)	(c) - (ii)	(d) - (iv)
(C) (a) - (iv)	(b) - (iii)	(c) - (i)	(d) - (ii)
(D) (a) - (iii)	(b) - (i)	(c) - (iv)	(d) - (v)

Q.2) Answer in 50 words each : (Any Two) [10]

- (a) What is Central Tendency ? What are the various methods of measuring it ?
- (b) Bring out the merits and demerits of Interview Technique.
- (c) Report Writing is the last but not the least step in the Research Process. Comment.
- (d) Write a note on Participant Observation.

Q.3) Write notes in 150 words each : (Any Two) [20]

- (a) Enumerate various techniques of Futures Research and explain any one of them.
- (b) Cranfield Research Project has been considered as a milestone in LIS Research. Give reasons.
- (c) Bring out the importance of Ranganathan's Contributions in LIS Research.
- (d) Explain how Literature Search proves useful at various stages of the Research Process.

Q.4) Answer in 500 words each : (Any Two) [30]

- (a) What is Research ? Discuss how a Librarian can play an important role in the Process of Research.
- (b) Describe Historical Method of Research and state its importance in LIS Research.
- (c) State Laws of Bibliometrics. Discuss application of any one of them in Library and Information Science.
- (d) Enumerate various Research Techniques and explain application of sampling and questionnaire in a Library Survey.

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 3

[3911]-6

B. Lib. I. Sc. Examination - 2011

PAPER - VI

DOCUMENT DESCRIPTION - THEORY AND APPLICATION

(Revised Course)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
 - (2) *Black figures to the right indicate full marks.*
-
-

Q.1) Answer in 20 words each : (Any Ten)

[20]

- (1) What is an Entry ?
- (2) Define Co-operative Cataloguing.
- (3) What do you mean by Heading ?
- (4) Mention sections of the Main Entry according to CCC.
- (5) What is Alphabetisation ?
- (6) State Components of Series Area according to AACR-2.
- (7) What do you mean by Alternative Title ?
- (8) Differentiate between Reprint and Revised Edition.
- (9) What do you mean by Imprint ?
- (10) Explain Concept of 'Metadata'.
- (11) Define Union Catalogue.

(12) Fill in the blanks :

- (a) ISBD stands for _____.
- (b) Full form of CIP is _____.

(13) Match the following :

‘A’

‘B’

(a) Title from the Title Page	(i) Sub-title
(b) Title repeated at the top	(ii) Official Title
(c) Title which is not clear	(iii) Running Title
(d) Explanatory Title	(iv) Ambiguous Title

Answer :

(A) (a) - (i)	(b) - (iii)	(c) - (iv)	(d) - (ii)
(B) (a) - (ii)	(b) - (iii)	(c) - (iv)	(d) - (i)
(C) (a) - (ii)	(b) - (i)	(c) - (iii)	(d) - (iv)
(D) (a) - (iv)	(b) - (iii)	(c) - (ii)	(d) - (i)

Q.2) Answer in 50 words each : (Any Four) [20]

- (a) Explain in brief the Canon of Recall Value.
- (b) State objectives of a Library Catalogue according to Cutter.
- (c) Explain Sections of a Main Entry.
- (d) State need of a Union Catalogue.
- (e) Write a note on Authority File.
- (f) Describe Components of ISBN.

Q.3) Answer in 150 words each : (Any Three) [30]

- (a) State advantages and limitations of a Card Form of a Catalogue.
- (b) Discuss in brief the Problems in the Cataloguing of Audio-Visual Materials.
- (c) Write a note on Classified Catalogue Code.
- (d) Describe four types of added entries prepared according to CCC. Give examples.
- (e) Discuss importance of Catalogue Code developed in 20th Century.

Q.4) Answer in 300 words each : (Any Two)

[30]

- (a) Discuss role of Normative Principles in Standardisation of Cataloguing Practices.
 - (b) Write a detailed note on ISBD.
 - (c) Bring out the difference between Centralised and Co-operative Cataloguing and explain any one Centralised Cataloguing Service.
 - (d) Explain functions of Subject Headings in Subject Cataloguing and discuss any one method of obtaining Subject Headings.
-

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 3

[3911]-6

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजव्या बाजूकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी २० शब्दांमध्ये उत्तरे लिहा : (कोणतेही दहा)

[20]

- (1) नोंदी म्हणजे काय ?
- (2) सहकारी तालिकीकरणाची व्याख्या द्या.
- (3) शीर्षक म्हणजे काय ?
- (4) वर्गीकृत तालिका संहितेनुसार मुख्य नोंदीचे विभाग नमूद करा.
- (5) वर्णानुसारी रचना म्हणजे काय ?
- (6) ए.ए.सी.आर.-२ नुसार माला विभागातील घटकांची नांवे द्या.
- (7) पर्यायी ग्रंथनाम म्हणजे काय ?
- (8) पुनर्मुद्रित व सुधारित आवृत्तीमधील फरक स्पष्ट करा.
- (9) प्रकाशनवृत्त (Imprint) म्हणजे काय ?
- (10) मेटाडेटा ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (11) संयुक्त तालिकेची व्याख्या द्या.
- (12) रिकाम्या जागा भरा :
 - (अ) आय.एस.बी.डी.चे पूर्ण रूप _____.
 - (ब) सी.आय.पी.चे पूर्ण रूप _____.

[3911]-6

5

P.T.O.

(13) जोड्या जुळवा :

‘अ’	‘ब’
(अ) ग्रंथनाम पृष्ठावरील ग्रंथनाम	(i) उपग्रंथनाम
(ब) पुस्तकाच्या प्रत्येक पृष्ठाच्या शिरोधारी असलेले ग्रंथनाम	(ii) ऑफिशियल ग्रंथनाम
(क) स्पष्ट अर्थ नसलेले ग्रंथनाम	(iii) धावते ग्रंथनाम
(ड) स्पष्टीकरण असलेले ग्रंथनाम	(iv) ॲम्बीग्युअस ग्रंथनाम

उत्तरे :

(अ) (अ) - (i)	(ब) - (iii)	(क) - (iv)	(ड) - (ii)
(ब) (अ) - (ii)	(ब) - (iii)	(क) - (iv)	(ड) - (i)
(क) (अ) - (ii)	(ब) - (i)	(क) - (iii)	(ड) - (iv)
(ड) (अ) - (iv)	(ब) - (iii)	(क) - (ii)	(ड) - (i)

प्र.2) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही चार)

[20]

- (अ) पूर्ण आठवणीचे सूत्र थोडक्यात लिहा.
- (ब) कटरनी सांगितलेली ग्रंथालय तालिकेचे उद्दिष्ट्ये सांगा.
- (क) मुख्य नोंदीचे विभाग लिहा.
- (ड) संयुक्त तालिकेची आवश्यकता स्पष्ट करा.
- (इ) निर्णय धारिकेवर (Authority File) टिपा लिहा.
- (फ) आंतरराष्ट्रीय प्रमाण ग्रंथ क्रमांकाच्या (आय.एस.बी.एन.) घटकांचे वर्णन करा.

प्र.3) प्रत्येकी १५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही तीन)

[30]

- (अ) पत्ररूप तालिकेचे गुणदोष सांगा.
- (ब) दृक्-श्राव्य साहित्याचे तालिकीकरण करतांना येणाऱ्या समस्यांची थोडक्यात चर्चा करा.
- (क) वर्गीकृत तालिका संहितेवर टीप लिहा.
- (ड) वर्गीकृत तालिका संहितेनुसार चार प्रकारच्या पूरक नोंदीचे वर्णन करा. उदाहरणे द्या.
- (इ) तालिके संहितांच्या इतिहासातील विसाव्या शतकातील महत्त्वाच्या टप्प्यांचे थोडक्यात वर्णन करा.

प्र.4) प्रत्येकी ३०० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही दोन)

[30]

- (अ) तालिकीकरणाच्या प्रमाणीकरणाच्या मार्गदर्शक तत्वांच्या भूमिकेची चर्चा करा.
 - (ब) आय.एस.बी.डी. वर सविस्तर टीप लिहा.
 - (क) केंद्रीय तालिकीकरण व सहकारी तालिकीकरण यातील फरक सांगून केंद्रीय तालिकीकरणाच्या कोणत्याही एका उदाहरणाचे वर्णन करा.
 - (ड) विषय तालिकीकरणातील विषय शीर्षकाचे कार्य स्पष्ट करून विषय शीर्षके मिळविण्याच्या कोणत्याही एका पद्धतीची चर्चा करा.
-

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3911]-6

B. Lib. I. Sc. (Semester - I) Examination - 2011

PAPER - VI

CATALOGUING (THEORY)

(Old Course)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
 - (2) *All questions carry equal marks.*
-
-

Q.1) Explain role of a Cataloguer as a Mediator between the Author and the Reader.

OR

Q.1) “Library Catalogue is essential for making use of a Library.” Explain.

Q.2) “Classified Catalogue is more suitable to Research Library than the Public Library.” Comment.

OR

Q.2) Describe in detail the Special Features of Card and Machine Forms of Library Catalogue and discuss their merits and demerits.

Q.3) What do you mean by ‘Main Entry’ and ‘Added Entry’ ? Explain their functions with examples.

OR

Q.3) Write detailed notes : **(Any Two)**

- (a) Nature and Use of Uniform Title
- (b) Rules for names of Modern Indian Authors in AACR-II
- (c) Chain Procedure
- (d) Main Entry

Q.4) What is meant by 'Non-print' Reading Material ? Discuss with examples the Rules for Cataloguing of Sound Recording and Manuscripts in AACR-II.

OR

Q.4) Write detailed notes : (**Any Two**)

- (a) Selective Cataloguing
- (b) Merits and demerits of Centralised Cataloguing
- (c) NPAC (National Programme for Acquisition and Cataloguing)
- (d) MARC

Q.5) Explain functions of Subject Headings in Subject Cataloguing and discuss with examples any one method of obtaining Subject Headings,

OR

Q.5) Write in brief the International efforts made in the Development of Catalogue Codes in the 20th Century.

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3911]-6

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे अत्यावश्यक आहेत.
- (2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1) लेखक आणि वाचक यांच्या मधील दुवा म्हणून तालिकाकाराची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

प्र.1) “ग्रंथालयाचा वापर होण्यासाठी तालिकेची आवश्यकता असते.” - स्पष्ट करा.

प्र.2) “वर्गीकृत तालिका सार्वजनिक ग्रंथालयापेक्षा संशोधन ग्रंथालयास अधिक योग्य ठरते.” टिप्पणी करा.

किंवा

प्र.2) पत्ररूप आणि यंत्ररूप ग्रंथालय तालिकारूपांच्या वैशिष्ट्यांचे सविस्तर वर्णन करून त्याच्या गुणदोषांचे विवेचन करा.

प्र.3) ‘प्रमुख नोंद’ व ‘पूरक नोंद’ म्हणजे काय ते सांगून त्याची कार्ये सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

प्र.3) कोणत्याही दोहोंवर सविस्तर टिपा लिहा :

- (अ) एकत्रित ग्रंथनामाचे (Uniform Titles) स्वरूप आणि वापर
- (ब) ए.ए.सी.आर.-२ मधील आधुनिक भारतीय लेखकांच्या नावांबद्दलचे नियम
- (क) साखळी पद्धती (Chain Procedure)
- (ड) मुख्य नोंद

[3911]-6

11

P.T.O.

प्र.4) 'अमुद्रित (Non-print) वाचन साहित्य म्हणजे काय ? ध्वनिमुद्रिते व हस्तलिखिते यांच्या तालिकीकरणासंबंधीच्या ए.ए.सी.आर.-२ मधील नियमांचे सोदाहरण विवेचन करा.

किंवा

प्र.4) कोणत्याही दोहोंवर सविस्तर टिपा लिहा :

(अ) निवडक तालिकीकरण

(ब) केंद्रीकृत तालिकीकरण पद्धतीचे फायदे-तोटे

(क) ग्रंथोपार्जनाचा व तालिकीकरणाचा राष्ट्रीय कार्यक्रम (NPAC)

(ड) मार्क (MARC)

प्र.5) विषय तालिकीकरणातील विषय शीर्षकांचे कार्य स्पष्ट करा. विषय शीर्षके मिळविण्याच्या कोणत्याही एका पद्धतीची सोदाहरण चर्चा करा.

किंवा

प्र.5) तालिका संहिता विकसित करण्यासंबंधात २०व्या शतकात आंतरराष्ट्रीय पातळीवर झालेल्या प्रयत्नांची थोडक्यात माहिती द्या.

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3911]-7

B. Lib. I. Sc. Examination - 2011

PAPER - VII

INFORMATION TECHNOLOGY - BASICS AND APPLICATIONS

(Revised Course)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions :

- (1) All questions are compulsory.
- (2) Black figures to the right indicate full marks.

Q.1) Answer in 20 words each : (Any Five)

[10]

- (1) Define Digital Library.
- (2) State any two Output Devices.
- (3) What is Intranet ?
- (4) Name types of Computers based on Capacity.
- (5) How many Digits are there in Binary Numbering System ?
- (6) MS-Word is an Application Software.
 - (a) True
 - (b) False
- (7) Match the following :

‘A’

‘B’

(a) Integrated Circuit	(i) First Generation
(b) Vacuum Tube	(ii) Second Generation
(c) Silicon Chip	(iii) Third Generation
(d) Transistors	(iv) Fourth Generation

Answer :

(A) (a) - (ii)	(b) - (iii)	(c) - (iv)	(d) - (i)
(B) (a) - (iii)	(b) - (i)	(c) - (iv)	(d) - (ii)
(C) (a) - (iii)	(b) - (i)	(c) - (ii)	(d) - (iv)
(D) (a) - (ii)	(b) - (i)	(c) - (iii)	(d) - (iv)

[3911]-7

1

P.T.O.

Q.2) Answer in 50 words each : (Any Three) [15]

- (a) What is meant by System Software and Application Software ?
- (b) State features of LINUX.
- (c) Give full forms of LAN, MAN, WAN.
- (d) What is meant by Analog and Digital Computers ?
- (e) State uses of Reprographic Technology in Libraries and Information Centers.

Q.3) Answer in 150 words : (Any One) [10]

- (a) What is meant by Storage Technology ? Explain features of CD.
- (b) Define Internet and state its uses in a Library.

Q.4) Answer in 300 words : (Any One) [15]

- (a) What is a Computer ? Explain functions of various units of a Computer.
- (b) Explain how Computers can be used for carrying out the following Library Activities :
 - (i) Acquisition
 - (ii) Cataloguing
 - (iii) Circulation

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3911]-7

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील ठळक अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी २० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही पाच)

[10]

- (1) डिजिटल ग्रंथालयाची व्याख्या द्या.
- (2) कोणतीही दोन आऊटपुट साधने नमूद करा.
- (3) इंटरनेट म्हणजे काय ?
- (4) क्षमतेवर आधारित संगणकाचे प्रकार सांगा.
- (5) बायनरी नम्बरिंग पद्धतीत किती अंक आहेत ?
- (6) एमएस-वर्ल्ड ही उपयोजन आज्ञावली आहे.

(अ) बरोबर

(ब) चूक

(7) जोड्या जुळवा :

‘अ’

‘ब’

(अ) इंटेग्रेटेड सर्किट

(i) पहिली पिढी

(ब) व्हॅक्युम ट्यूब

(ii) दुसरी पिढी

(क) सिलिकॉन चिप

(iii) तिसरी पिढी

(ड) ट्रॉझिस्टर

(iv) चवथी पिढी

[3911]-7

3

P.T.O.

उत्तरे :

(अ)	(अ) - (ii)	(ब) - (iii)	(क) - (iv)	(ड) - (i)
(ब)	(अ) - (iii)	(ब) - (i)	(क) - (iv)	(ड) - (ii)
(क)	(अ) - (iii)	(ब) - (i)	(क) - (ii)	(ड) - (iv)
(ड)	(अ) - (ii)	(ब) - (i)	(क) - (iii)	(ड) - (iv)

प्र.2) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही तीन) [15]

- (अ) प्रणाली आज्ञावली (System Software) आणि उपयोजन आज्ञावली (Application Software) म्हणजे काय ?
- (ब) लिनक्सची (LINUX) वैशिष्टे लिहा.
- (क) लॅन (LAN), मॅन (MAN) आणि वॅन (WAN)ची पूर्ण रूपे (Full Forms) लिहा.
- (ड) ॲनलॉग आणि डिजिटल कम्प्युटर म्हणजे काय ?
- (इ) प्रतिरूप लेखन तंत्रज्ञानाचे ग्रंथालय व माहिती केंद्रातील उपयोग विशद करा.

प्र.3) १५० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [10]

- (अ) साठवण तंत्रज्ञान (Storage Technology) म्हणजे काय ? सीडीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (ब) इंटरनेटची व्याख्या देऊन त्याचे ग्रंथालयातील उपयोग स्पष्ट करा.

प्र.4) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [15]

- (अ) संगणक म्हणजे काय ? संगणकाच्या विविध घटकांची (Units) कार्ये स्पष्ट करा.
- (ब) खालील ग्रंथालयीन कार्ये करण्यासाठी संगणक कसा वापरता येईल ते स्पष्ट करा :
- (i) उपार्जन
- (ii) तालिकीकरण
- (iii) ग्रंथ देवघेव

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3911]-7

B. Lib. I. Sc. Examination - 2011

PAPER - VII

INFORMATION TECHNOLOGY APPLICATIONS

(Old Course)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
 - (2) *Black figures to the right indicate full marks.*
-
-

Q.1) Describe in detail various Units of a Computer. [15]

OR

Q.1) Write short notes : (Any Three) [15]

- (a) Storage Technology
- (b) Reprographic Technology
- (c) Audio-Visual Technology
- (d) Computer
- (e) Communication Technology

Q.2) Define a File and describe various types of Files with examples. [15]

OR

Q.2) Write short notes : (Any Three) [15]

- (a) System Software and Application Software
- (b) Data and Information
- (c) Online Processing
- (d) Batch Processing
- (e) MS-WINDOWS

Q.3) Explain how Computers can be used for carrying out Acquisition, Processing and Circulation Activities in a Library ? **[20]**

OR

Q.3) Write detailed notes : **(Any Two)** **[20]**

- (a) Digital Library
 - (b) Types of Networks
 - (c) Online Access
 - (d) E-mail
-

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3911]-7

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न अत्यावश्यक आहेत.
- (2) उजवीकडील ठळक अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) संगणकांच्या विविध घटकांचे (Units) सविस्तर वर्णन करा. [15]

किंवा

प्र.1) कोणत्याही तीनांवर थोडक्यात टिपा लिहा : [15]

- (अ) साठवण तंत्रज्ञान (Storage Technology)
- (ब) प्रतिकरूप मुद्रण तंत्रज्ञान (Reprographic Technology)
- (क) दृक्-श्राव्य तंत्रज्ञान
- (ड) संगणक
- (इ) संप्रेषण तंत्रज्ञान

प्र.2) फाइलची व्याख्या सांगून फाइलच्या विविध प्रकारांचे सोदाहरण वर्णन करा. [15]

किंवा

प्र.2) कोणत्याही तीनांवर थोडक्यात टिपा लिहा : [15]

- (अ) प्रणाली आज्ञावली आणि उपयोजन आज्ञावली (System Software and Application Software)
- (ब) डेटा आणि इन्फॉर्मेशन
- (क) ऑनलाइन प्रोसेसिंग
- (ड) बॅच प्रोसेसिंग
- (इ) एमएस-विन्डोज

प्र.3) ग्रंथालयातील उपार्जन, सोपस्कार आणि ग्रंथ देवघेव कार्यासाठी संगणक कसा वापरता येईल ते स्पष्ट करा. [20]

किंवा

प्र.3) कोणत्याही दोहोंवर सविस्तर टिपा लिहा : [20]

- (अ) डिजिटल ग्रंथालय
 - (ब) नेटवर्कचे प्रकार
 - (क) ऑनलाइन ॲक्सेस
 - (ड) इ-मेल
-